

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ : ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

ΑΡΙΘ. 735 (ΦΥΛ. 19)

Σάββατο, 8 Μάη 1921

Πρὶν ἀπὸ τῆ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

θὰ δημοσιέψουμε στὸ «Νουμά»

δυσὸ Ρούσσικα δηγήματα :

τοῦ Μάξιμου Γκόρκη

“**ΕΙΚΟΣΙΕΞΗ ΚΑΙ ΜΙΑ,**

μετάφραση Κ. Καρθαίου

καὶ τοῦ Τολστόη

ΤΙΣ “**ΦΡΑΟΥΛΕΣ,**

μετάφραση τῆς δας Κικῆς Λασκαράτου

Ἐκ τὸ φύλλο τῆς 5 Ἰουνίου θὰρχινήσει

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

Η ΕΞΟΥΣΙΑ

Ἡ ἐξουσία δὲν εἶναι καμιά πίστα τὴν ὁποία μποροῦμε νὰ κέρνουμε στὰ δυό, στὰ τέσσερα καὶ οὕτω καθέξῃς. Ἡ ἐξουσία εἶναι ἓνα ὄργανο, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ὁποίου μιὰ κοινωνικὴ τάξη ἐπιβάλλει τὴν χωρικὴν τῆς. Ἡ τὸ ὄργανο αὐτὸ ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐργατικὴν τάξη ἢ στρέφεται ἐναντίον τῆς. Ἄλλη λύση δὲν ὑπάρχει, ἂν δυὸ ἐχθροὶ βρεθοῦν ἀντιμέτωποι — ἡ ἀριστοκρατία καὶ τὸ Προλεταριάτο καὶ μαζί μὲ τὸ τελευταῖο καὶ οἱ φτωχότεροι χωρικοὶ, καὶ ἂν παλῶν γιὰ τὰ ἰδιαιτέρως συμφέροντά τους, εἶναι φανερὸ πὼς δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὸ ἴδιο ὄργανο.

Δὲν εἶδε κανεὶς τὸ ἴδιο τοῦρκι, τὸ ἴδιο κανόνι, νὰ χρησιμοποιεῖται συγχρόνως καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ ἐχθρικά στρατόπεδα. Τὰ ὅπλα αὐτὰ συναρτημένα, χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ ἓνα μονάχα στρατό. Ἴσως καὶ τὸ Κράτος εἶναι μιὰ ὄργανωση, τοῦ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερβῆσει πρὸς τὴν ἐργατικὴν τάξη ἐναντίον τῆς ἀριστοκρατίας, ἢ τὴν ἀριστοκρατία ἐναντίον τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐκεῖνοι ποὺ μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο βασίανε τὸ μέσον, προσπαθοῦν νὰ συμφιλιώσουν ἀντίθετα συμφέροντα: μεσῖτες καὶ διάμεσοι, οἱ ὅποιοι λένε πὼς ἔχουν στὴν τσέπη τους ἓνα μυστικὸ γιατροῦ, ἓνα μαγικὸ μέσο, γιὰ νὰ ἐξαναγκάσουν τὴν κυβέρνησιν νὰ ἐνχαριστήσῃ ἴσως τοὺς ἐργατῆς καὶ τοὺς ἀστούς. Ἀλλὰ ἐμεῖς, σύντροφοι, δὲν ξέρομε τέτοια μυστικά, καὶ ὅταν αὐτὰ τὰ μυστικὰ ἀποκλιφθῆσαν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῶν Τσερτέλλι καὶ τῶν Τσερνοφ, εἶδαμε καθαρὰ πὼς τὸ κανόνι δὲν τραβοῦσε πρὸς μιὰ διεύθυνσιν, ἐναντίον τῶν ἐργατῶν. Γι' αὐτὸ δὲν ἐπιθυμοῦμε καθόλου νὰ ξαναρχίσουμε τὸ πείραμα τῆς πολιτικῆς αὐτῆς.

Ἐφημ. «ΝΕΑ ΖΩΗ» Ἀθήνας

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: «ΛΑΟΥΡΑ», π' Ἐκδό- της Ἐλευθεροδράκας. — Δραχ. 7. — Στὸ σύντομο προλόγόν του ὁ κ. Ξ. μᾶς ξηγίει ἃ εἶναι ἡ Λάουρα. Ἦναι, λέει, τὸ πῶ φανταστικὸ μὲ καὶ τὸ πῶ ἀληθινὸ ρομάντζο του, «Ἐννῆμο καὶ θρέμμα τῆς φαντασίας μου. Ἡ ἱστορία μου δὲ στηρίζεται σὲ κανένα γεγονός, μολοντοῦτο μοῦ φαίνεται πὼς ποτε μου δὲν ἔδωσα μιὰ πῶ πιστὴ, πῶ ζωηρὴ καὶ πῶ ἀληθινὴ εἰκόνα ζωῆς, ἀπὸ τὴν Ἐφτανησιακὴν ἀριστοκρατία, ὅσο τὸ ἕκαστο πλάθοντας τὴ φανταστικὴν ἱστορία μᾶς ἀνύπαρκτης Λάουρας καὶ πὼς ποτε, σὲ κανένα μου ἔργο, δὲ ζωγράφωσα πῶ ζωντανὰ πρόσωπα, ἀπὸ τὰ πλαστὰ αὐτοῦ τοῦ ρομάντζου». Ἡ ἀντικριτικὴ τοῦ κ. Ξ. μᾶς πείθει πὼς τὰ ἔργα του αὐτὸ ἀξίζει νὰ διαβασθῇ.

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

Στὴ στήλη αὕτη παρακαλοῦμε ὁ- λους τοὺς ἀναγνώστες μας νὰ μᾶς βοηθήσουν.

— Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ΑΦΙΚΕΤΟ εἰς τὴν πόλιν μας προερχόμενον ἐκ Ρώμης νέον ἀερόπλανον κτλ.

— Οἱ ἀπολαθέντες τέως δημοτικοὶ ἐπάλληλοι προ- σκελήθησαν εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ΠΡΟΒΑΣΕΙΣ εἰς συστάσεις πρὸς ΑΥΤΑΣ κτλ.

(«Κήρυξ» Ἰωαννῶν 3.2.921)

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στρ. Δὲν εἶναι μονὰ αὐτὸ εἶναι καὶ ἄλλα, ἄπειρα, ἀφοῦ ὅλο τὸ περασμένον φύλλο, εἶται βιαστικὰ πὺ τυπώ- θηκε (ἐνεκα ἢ ἐπιστροφῆς) εἶταν ἓνα ἀπέραντο τυπογρα- φικὸ λάθος. Τὸ κυριώτερον ὅμως τυπογραφικὸ λάθος ἔγινε στὴ σημείωσιν τοῦ «Μπρουσσού» (σελ. 274). ἔπουν ὁ με- γάλος ταυρος ποῦδωσε ὁ Τρικυότης στὸ φιλόλογο Κό- μπετ μεταμορφώθηκε σὲ... μεγάλο ποῦρο!!! — κ. Πε- ρίεργο. Ἀφοῦ μαίμουδίζοντας, ἀντιγράφει τὸ «Νουμά» σὲ ὄλα, εἰμπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰ τὴν ὀνοματίσει: «Μαί- Μοῦ...σα» — κ. Β. Φάντ. Μὲ τοὺς «Ἀγέρες» σου κα- βαφίζεις κίππος. Ἀη. πεζολογεῖς ἔμμετρα. — κ. Γ. Καψ. Οἱ πρότοι στίχοι:

Βρισκόμωνα μαζί σ' ἓνα περβόλι
μ' αὐτὴν πὺ τὴν ψυχὴ μου ταράζει ὄλη...

μᾶς θύμισεν τὸ ἀθάνατο τοῦ Ἐξαρχόπουλου:

Ἄ Ὅμηρος εἶναι ἓνα μεγάλο περιβόλι
πὺ μπαίνουνε καὶ πίνουν νερὸ ὄλα,
πὺ μπήκα κ' ἐγὼ νὰ πάρω τὸν ἀέρα μου
κρατώντας στὸ χέρι τὴν ταμπακίρα μου.

— κ. Κ. Σαρ. Καὶ μόνο κείνο νὰ μᾶς ἐστειλες πὺ ἀρχι- νάει μὲ τὸ στίχο: «Μὲ τὸ κλοῦ-κλοῦ πὺ κανοντας» κλπ. θὰ καταλαβαίναμε τὴν τρέχει καὶ θὰ σὲ βγάξω ἀπὸ τὸν κόπο νάντιγράφεις τόσα καὶ τόσα τραγοῦδια σου. — κ. Τ. Φιτ. Θὰν τὸ διαβάσουμε προσεχτικὰ, καθὼς μᾶς συσταίνεις καὶ θὰ σοῦ ποῦμε. Μόνο νὰ μὴ βιάζεσαι. — κ. Χρ. Κυρ. Σ' ἐθαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα. Ὅσο γιὰ τὴ (N) ποιητικὴ κατεύθυνσιν, σὰ νὰ μὴ τὴν πήρες ἀκόμα οσωτά. — κ. Γ. Κ. Δὲν εἶναι μονάχα οἱ «παροπανιστῆς συλ- λαβῆς» πὺ τὰσκημίζουν. — κ. Ρ. Ροδ. Τὸ πρότο κᾶτι ἀ- ξίζει, μὲ χρειάζεται πολὺ δούλεμα ἀκόμα. — κ. Δημ. Γ. Κᾶτι λέει, μὰ σὰ νάνα νωρίς ἀκόμα νὰν τὰκαθσον κᾶλλ- λοι. — κ. Καρ. Τζ. Δικαίωμα σου νὰ σοῦ ἀρέσουν, μὰ καὶ δικαίωμα μας νὰ μὴ μᾶς ἀρέσουν. Σὺμφωνοι; — κ. Ἀγ. Καρ. Κᾶτι μολογᾶει κ' ὁ «Χωρισμός». Ξαναγράφ'τονε καὶ συντόμεψέ τον. — κ. Μ. Μοιρ. Νὰ πᾶς ἴσια νὰν τονέ βρεῖς. Δὲ χρειάζεται ξεχωριστὴ σύσταση Ὅ Οὐάιλτ ἔχει δικίον. Ὅσο γιὰ τὸ «Σεργιάνι» σ' ἐθαριστοῦμε.

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ (Ἐκδοσὴ «Τύπου» 1919 Δρ. 3 — ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι

— Οἱ Ἄλυσίδες — Στὴν δξώπορτα). Ἐκδο- σὴ Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. . . . . > 6—

ΠΛΑΪ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 . . . . . > 3—

Ο ΑΥΤΡΩΜΟΣ (δρᾶμα) . . . . . > 3—

Βρίσκονται στὸ «ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ» — Ὅδὸς Σοφοκλέους 3. —

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο Ἀθήνα, 8 Μάη 1921

ΑΡΙΘ. 735 (ΦΥΛ. 19)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Πορτραίτο.
ΨΥΧΑΡΗΣ: «Τὰ δύο τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου»
(τέλος).
ΑΔΗΣ ΠΑΛΛΗΣ: Μπροντσός (συνέχεια).
Τ. ΜΠΑΒΡΟΣ: Ἐξύψωση.
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ: Ὁ κληρωτός.
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κύμα, φῶς καὶ μα-
ιστράλι.
ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ: Ἐλείπεις.
ΣΜΥΡΝΙΟΣ: Ὁ «Νουμάς» στὴ Σμύρνη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ: Μελαγχολία.
Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΓΙΩΓΚΟΣ ΗΛΙΑΝΗΣ: Κριτικά σημειώματα: Ὁ
Πατέρας.
ΗΛΕΚΟΣ ΔΡΑΚΟΣ: Μιά νύχτα θλιβερή.
ΠΙΚΡΑΓΚΛΩΗΣ: Ἐπιγράμματα.
ΑΠΘ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία.—Ἐνὴ φιλολογία.—Ἡ Κοινὴ Γνώμη.
Τι γράφουν οἱ ἄλλοι.—Νέα βιβλία.—Βαρβα-
ροπαζαρο.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

Κάτω ἀπὸ τὸ βελούδινο πλατύγυρο καπέλλο,
θαθὲν γαλάζιο, ἀπλούμιστο, κι ἀπλὰ χαριτωμένο, —
μὲ τὰ μαλλιά τὰ φιδωτὰ, τὸ πρόσωπό σου θέλω
θαδιά μου νὰ ὄνειρεύουμαι, γλυκὰ ζωντανεμένο,
σὰν τὴν ἀξέχαστη θαδιά, μέσα στὰ πλούσια φῶτα,
ὦ ἐσύ — πού καρδιοσύντριψες τὰ νιάτα μου τὰ πρώτα.

Σιμά μου ἀέρινη ἔγερνες, κι ἀπάνω σου περνοῦσε
σὰν παραμάντεμα βαρὺ, τοῦ ἀγνώστου ἢ μαύρης δίψα.
Κάθε νευρὸ χορεύοντας, τὴν ἡδονὴ ζητοῦσε
πέρ' ἀπ' τῆς ὕλης τὴ σκλαβιά κι ἀπ' τῆς καρδιάς τὴ λείψα.
Κ' εἶταν γιὰ μέ, πρώτη φορὰ, πού γεύτηκα καὶ βοήθα,
ὦ ἐσύ — στὴ γλώσσα ἐφτάβυθα τοῦ πόνου μου τὴ γλῶσσα.

Τὸ μέτωπό σου, ὁ οὐρανὸς μὲς στῆς αὐγῆς τὴν ὥρα.
Ἡ εἶδὴ σου, ὀρθή, περήφανη, τὰ ρόδα ν' ἀνασαινεῖ.
Τὰ φρόδια σου ἀσυγγεφιαστα, μακριὰ ἀπὸ κάθε μπόρα,
κι ὅμως τὰ μάτια ἐντὸς πικρὰ, σὰν κάτι νὰ πεθαίνει....
Μὰ ἡ τρέλα τῆς ἀνατολῆς, τὸ λάγγεμα τῆς δύσης
ὦ ἐσύ — χαμιόγελο ἔτρεμες νὰ λάμψεις καὶ νὰ σήσεις.

Ἡ δύναμη τῆς ὄψης σου : ζωὴ, κι ἀντάμα χάρος.
Ἐδῶ γιὰ τὴ θυσία πιστὴ, καὶ κείθε ἀναγελάστρα.
Κόσμος, ἀλήθεια καὶ χαρὰ, φόβος, ἐλπίδα, θάρρος,
ἓνα μυστήριό κ' ἓνα φῶς, ἀπὸ τὸν ἄδη ὡς τ' ἄστρα.
Κι ὅλα, μὲ τὴν εἰρωνικὴ σου ἀνάλαφρη σφραγίδα,
ὦ ἐσύ — γελοῦμενε ὠκεανὲ στὴ μαύρη καταιγίδα.

Γύρω ἀπὸ τὴν περίπλοκη, ἀξεδιάλυτη μορφή σου,
τὸ πάθος μου ἦθε σύνθετο, μὲ φλόγα καὶ μαράσι....
Μὰ ἡ τελιωμένη σου ὁμορφιά, πνοὴ τοῦ παραδείσου,
γαλήνεψε τῆς τρικυμῆς ψυχῆς μου τὸ μπουγάτσι.
Καὶ στάθηκες ἀγνάντια μου, μὲ σάρκα καὶ μὲ πνεύμα,
ὦ ἐσύ — πού σὲ πλημμύρισα μὲ τῆς καρδιάς μου τὸ αἷμα.

Κάτω ἀπὸ τὸ βελούδινο πλατύγυρο καπέλλο,
Στιγμὴ κ' Αἰωνιότητα στὴ θεία σου σφιξαν χάρη.
Κι ἂν ἄλλοι δὲ σὲ κράτησαν μὲ τ' ἀπαλὸ πινέλλο,
κι ἂν ἡ γραμμὴ σου εἶν' ἀγνωρὴ στὴν πέτρο' ἀπ' τὸ σμάλτι,
μὰ μὲ τὸν ἄντρα στίχο μου μ' ἔρριξαν μπρὸς σου οἱ μοῖρες,
κι ὠμήνα, — ἐσύ τοῦ λυρισμοῦ τὴν παρθενιά μου πῆρες....

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

-14-

Θυμάσαι; Θυμάσαι σά μᾶς κάλεσε σπίτι τους εκείνη τῆ δεφτέρα — δεφτέρα σάν και σήμερα — κι ἀφού σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι, πήγαμε ὄσω και καθήσαμε ὄλοι μας, μετὸ φεγγάρι ἐκεῖνο τὸ πελώριο πού φωτόλουζε τὸν οὐρανὸ; Κατάντικρον ἐμεῖς οἱ δύο μας. Γύρω γύρω δυὸ τρεῖς φίλοι πού τοὺς εἶχε κι ἀφτούς καλεσμένους. Πλάγι μας ἡ Φρόσω, πού λαλοῦσε και λαλοῦσε μετὸς ἄλλους. Και δὲν τὴν ἀκούγαμε μεῖς. Δὲν τὴν ἀκοίγαμε, πού ὠρμούσανε οἱ καρδιές μας ἢ μιὰ πρὸς τὴν ἄλληνη, πού σμίγανε τὰ μάτια μας, πού μοῦ κορότανε ἡ ἀνάσα, γιατί πρωτοκατάλαβα τότες πὼς μ' ἀγαποῦσε και σ' ἀγαποῦσα—δεφτέρα θραδί τότες σάν και σήμερα.

Και πάλι, ὅσο λαλοῦσε και λαλοῦσε, ἀντίκρον μου καθισμένη, τᾶπόγεμα, ἡ Φρόσω ἢ κομημένη, ἐγὼ θυμώμιουνε, Κωστή μου, ἡ κακόμορη! Τίποτα δὲν ἐννωσε, μὰ με εἶδε χλωμή, κατάχλωμη, και μοῦ εἶπε πὼς δὲν τῆς ἔρχεται νὰ μάρφηρη και σὰ θέλω, πὼς θὰ μελῆη μαζί μου, νὰ με νοιάζεται, ἴσια μετὸ πρῶτ. Τί καλή πού εἶναι! Νὰ τῆς ἔλεγα και, θὰ περνοῦσε τὴ νύχτα ἐδῶ, νὰ μοῦ κουβεντιάσῃ και νὰ με χαδέθη. Τῆς ἀποκριθῆρη πὼς φτάνει ἄβριο νὰ ξανάρθῃ. Ἄχ! τί, τί με κόφτει γιὰ τοὺς ἄλλους, και γιὰ τὴν ἴδια τὴ Φρόσω, ἀφού ἐσένα δὲ σ' ἔχω;

Κωστή μου, νὰ ἤξαιρες τί θλιβερές, τί πόνο γεμάτες πού εἶναι γιὰ μένα ἀφτές οἱ μέρες ὄλες! Ἐπρεπε νὰ πεθάνω πέροσι, Κωστή μου, τότες ὅταν πρωταγαπηθήκαμε κ' ἔγεμε ἡ καρδιά μας ἐλπίδα και οὐρανὸ. Ἄχ! ἡ μέρα μας ἐκείνη, ἐκείνη μας ἡ θραδειά ἢ τρισμάκαρη κ' ἡ τρισάγια, ὅπου πρωταγαπηθήκαμε, ὅπου πρωτοχαρήκαμε τὴν ἀγάπη μας! Μέρα βλογημένη, μέρα μοναδική, μέσα σ' ὄλες τῆς μέρες τῆς ζωῆς μου! Ἀκόμη και σάν πεθάνω, σὰ δὲ θὰ σοῦ γράψω πιά μου, νὰ μοῦ τὴν ἀφιερῶσης, ἀγαπημένη, τὴ μέρα ἐκείνη, ἔτσι δὲν εἶναι; τὴ σημερινή μας τὴ μέρα, ὅπου εἶπαμε βουβά τὴν ἀγάπη μας ὁ ἕνας τοῦ ἄλλουνοῦ, και τὸ σάββατό μας, τὸ σάββατόβραδο μας ὅπου πρωτανταμωθήκαμε, ἄχ! ὅπου ἀγαπηθήκαμε, γιατί και χωρὶς νὰ τὸ ξαίρουμε, ἀγαπηθήκαμε ἀμέσως. Και τῆς διῶ, και τῆς διῶ μας, Κωστή μου, τῆς ἄγιες τῆς μέρες νὰ τῆς ἀφιερῶσης μνημόσυνο σὴν κομημένη σου τὴ Μύρρω, τὴν πεθαμμένη σου, νὰ τῆς ἀφιερῶσης σὴς ἀγάτης μας τὴν ἀνάμνηση, Κωστή μου. Θὰ τὸ νιώθω ἐκεῖ κάτω και θὰ σὲ βλογῶ και θὰ σὲ μακαρίζω. Μὴν κλαῖς, μάννα μου Ἐσύ, μὴν κλαῖς, μὴ σπάνῃς στὰ κλάμματα, σὰ θὰ με διαβάσῃς και θὰ εἶμαι πιά πεθαμμένη. Ἡ ψυχὴ μου, ἡ ἀγάπη μου θὰ σὲ περτριγουρίζει και τόσο θὰ μ' ἀγαπᾶς ὁ ἴδιος πού θὰ τὸ νιώσης πὼς ἀκόμη ζῶ.

Ἄντιο, ἀντιο, ἀγάπη μου, θησαυρὸ μου ἐσύ, ζωὴ μου. Ἄντιο σου, δικό μου ἐσύ, μοναδικό μου και λατρεμένο μου. Πᾶρε μετὰ τὰ χεῖλια σου τὰ μονίκριδιά μου, τὰ χεῖλια μου ἐδῶ πού σου τὰ δίνω, πᾶρε μου τὸ στερνὸ ἀφτό μου τὸ φίλι μου, πᾶρε τὴν ψυχὴ μου, πᾶρε τὴ ζωὴ τῆς ἀγάτης σου τῆς ἀγαπημένης, τῆς ἐρωτόκριτης, ἄχ! τῆς ὄλο και ὄλης δικῆς σου, τῆς

Μύρρως >.

Τὸ γράμμα τῆς Μύρρωσ τὸ στερνὸ δὲν τέλειωνε μ' ἀφτὰ μόνο τὰ λόγια, ἐπειδὴ ἀπὸ μάτω ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τῆς, ἀπὸ τὸνομά τῆς τὸ γλυκὸ, μετὸν πέννη, χάραξε και μιὰ στογγυλάδα, ἔταν κύκλο τρεμάμενο. Ἦκει μέσα ἡ κακόμορη κόλλησε μ' ὄλη τῆς τὴ δύναμη τὰ χεῖλια τῆς τᾶδῶ — γιατί ἀθῶα ἔζησε και πέθανε ἀθῶα — γιὰ νὰ βρῆ σὴν ἴδια θέση ὁ Κωστής τὸ φίλι τῆς και νὰ τᾶποφιλῆσῃ μετὰ τὰ δικὰ του τὰ χεῖλια.

Ναί, τὴ στερνὴ φορὰ ὅπου τὸνὲ συλλογίστηκε, τοῦ ἔδινε κ' ἕνα φίλι. Μ' ἕνα φίλι σφραγίσε και τὸν πόνο τῆς και τὴ ζωὴ τῆς. Ἄχ! ἐγὼ ἀφτὰ ἔτσι δὲν τὰ λέω, ἐγὼ δὲν τὰ φτειάνω μετὸ νου μου. Ἀληθινὰ τὰ ἴστορημά τῆς. Στῆς ὄχτῶ, στῆς ὄχτῶμιου τὸ θραδί, μπορεῖ και πιά ἀργὰ τὴ νύχτα, ἔκλεισε τὸ γράμμα τῆς, ἔτοιμο γιὰ νὰ φύγη. Ἐπειτα ἔπεσε και κομηθήκη. Ἰσως τὸ δυστύχημα τὸ φοβερό πού τὴν ἔριξε κάτω, σὴν μπόρα πού ἀπὸ παντοῦθε σηκώθη νὰ τὴν πνίξῃ, και, ἴσως τὴ λυτήθη ἢ ἀγάτη και τῆς ἔστειλε κανένα ὄνειρο θεόγλυκο, πού φαντάστηκε ἢ Μύρρω ἢ κακόμορη πὼς ὁ καλὸς τῆς ἐρχότανε ὁ ἴδιος νὰ τὴν παρηγορήσῃ, νὰ τῆς πῆ τὴν ἀγάτη πού τὴν αἰώνια, μ' ἕνα φίλι στὰ χεῖλια, ὅπου θᾶποήπιε ὄλη τῆς τὴν ἀγάτη. Τρίτη πρῶτ, μετὰ τὰ χαράματα, ἦσυχια ἦσυχια, πὲς ἀγγελουδένια, ἔλιωσε ἢ ψυχὴ τῆς, ψυχὴ πού ὁ κόσμος δὲν εἶδε ποτὲ τοῦ πῶ βασανισμένη, πῶ ἀθῶα, πῶ φλογερή, πῶ μεγάλη και ὠραιότερη.

Τὰ τρεῖς ὄμως τὰ στερνὰ γράμματα τῆς Μύρρωσ, ὁ Κωστής δὲν τὰ διάκασε.

Σάν ἔφυγε τότες ἀπὸ τὸ Πήλειο και τοῦ ἔδωσε ἢ Μύρρω, νὰ τὸ πάρη μαζί του στὸ βατόρι, τὸ πρῶτο τῆς τὸ γράμμα, ἢ Μύρρω δὲν κατάλαβε γιατί ἔφυγε ὁ Κωστής τόσο βιαστικά. Θάρρησε πὼς δὲν ἤθελε ἢ πὼς δὲν μπορούσε νὰ φῆρη καρὸ περσότερο τὴ μάννα του μονάχη, ἀφού μάλιστα ἢ δικὴ τῆς ἢ μάννα τὸν ἀπόρριψε και μετὰ κανέναν τρόπο δὲν ἤθελε νὰκούσῃ γιὰ παντρεία.

Ἡ Μύρρω δὲν κατάλαβε τὴν ἀλήθεια.

Ὁ Κωστής γιὰ τὴ Μύρρω, και τὴ μάννα του παρᾶττοῦσε και τοὺς δικούς του. Ὅσο γιὰ τὴν παντρεία, θὰ πρόσμενε, ἢ μοναχὴ τους τὰ πράματα νὰ σιάξουνε, ἢ ἂν ἢ μάννα τῆς Μύρρωσ δὲν ἄλλαξε γνώμη, νάλλάξῃ ἀφτὸς θερησεια και νὰ γίνῃ ὀρθόδοξος, ἀπὸ φράγκος και βενετσιάνος πού εἶτανε. Και στὰ γράμματά του ἀκόμη, κάτι τέτοιο τῆς ἔδινε νὰ καταλάβῃ, γιατί κάποτες ἔπιζε ὁ Κωστής πὼς θὰ γυρίσῃ γλήγορα πίσω.

Μὲ τέτοιο σκοπὸ, πρὶ φύγη, πῆγε μιὰ μέρα, σὲ κάποιου ἄλλο χωριὸ τοῦ βουνοῦ, στὰ Δράκια, κ' ἔλεγε κειδὰ νὰ κατασταλάξῃ, χωρὶς νὰ τὸ νιώσῃ κανέναν— ὄσω ἐννοεῖται ἀπὸ τὴ Μύρρω, — πὼς δὲν εἶτανε φεβγάτος μετὰ τὰ σωστά του. Στὰ Δράκια θὰ φώναζε κιάλας, τὸν πατέρα, δηλαδή, ἂν ἔπρεπε νὰ γίνῃ κι ἀφτό.

Λοιπὸν ἦρθε στὰ Δράκια ὁ κακόμορος ἀπὸ τὴ Ζαγορά, γιὰ νὰ καθῆσῃ μιὰ δυὸ μέρες, νὰ δῆ. Ἐτυχε ὄμως, θὲς ἀπὸ τὴν κούραση, θὲς ἀπὸ τὸ κρύο, θὲς πῶς κι ἀπὸ τὴ ζέση, νὰ πάσῃ ἔαρκινὰ σὴν μέση

τοῦ δρόμου, ἐκεῖ ποῦ ἤθελε, ἀπὸ τῆ βουνήσια στρά-
τα πέρα νὰ κατεβῆ ὡς τὸ χωριουδάκι ποῦ εἶτανε κά-
τω σὲ μιὰ κοιλάδα. Βρέθηκε στὰ Δριόκια νὰ ὑπάρχη
γιατρός, καὶ μάλιστα ποὺ καλὸς καὶ διαβασμένος.
Τὸν κοίταξε. Ἀμέσως κατάλαβε τί τρέχει καὶ τοῦ τὸ
εἶπε παστρικά, ὅπως εἶτανε καὶ χρέος του.

Τὸ βουνό, λέει, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τὰ γέρι, καὶ ὁ χει-
μῶνας ποῦ σίμωνε, πράγματα εἶτανε ἀλέθρια γιὰ τὸν
Κωστή. Ἄρρωστος βαριά καὶ ἔπρεπε μίμν μίμν νὰ
φύγη, ποῦ δὲ χωράτεθε κίβλας ἢ ἀρρώστια του. ἢ
τρομερή, μ' ἄλλα λόγια τὸ χτικιό! Ἀνάγκη νὰ πῶρη
τὰ μέτρα του, νὰ γυρίσῃ στὸν τόπο του, καὶ ἴσως ἐκεῖ
πῶς τὸ κακὸ νὰ σταματήσῃ.

Τρόμαξε ὁ Κωστής, ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, μὰ γιὰ
τὴ Μύρω του. Λέξι δὲν τῆς ξεστόμισε. Καὶ στὰ
γραψιματά του ποτέ μιλὰ δὲν τῆς ἔβγαλε γιὰ τίπο-
τα. Ἔτσι μερικά πράγματα ὑπάρχουνε, ποῦ ὡς καὶ
κείνοι ποῦ τρελοαγαπιούνται δὲν τὰ ξεμυστερέβουν-
ται ὁ ἕνας τοῦ ἄλλουνοῦ. Ὁ Κωστής ἐλπίζε νὰ γειά-
νῃ. Μὰ ἢ λαχτάρα ἢ παντοτεινὴ ὅπου ζούσανε οἱ δυὸ
τους, ἢ θλίψη καὶ ἢ στανασχόρια δὲν εἶτανε βέβαια, γιὰ
τὴν κατὰστασι ὅπου βρισκότανε, τὸ χρειάζομενο γι-
ατρικό. Τότες, ὅταν τοῦ μῆνησε ἡ Μύρω πὸς κατεβαί-
νει στὸ Χορεφτό, σηκώθηκε ὁ Κωστής, ἀμέσως νὰ
δύῃ στὸ ταξίδι. Ἔλαβε τὸ τελέγραμμά τῆς Μύρω, κα-
τόπι καὶ τὰ γράμματά τῆς, ὅπου τοῦ ἔλεγε πὸς ἂν
ἔρθῃ, μήτε θὰ εἰδωθῶνε καὶ πὸς ὁ ἔρχομός του μπο-
ρεῖ νὰ σταθῇ αἰτία, ἐκείνη ξαφνικὰ νὰ πεθάνῃ.

Ὡστόσο δὲν τῶνανε ἀκόμη ἀπόφασι ὁ Κωστής νὰ
μὴν πάη καὶ ὅλο συλλογιόντανε τὸ ταξίδι.

Γύριζε κάποιον θρόνι ἀπὸ τῆ Βενετιά, στὴ Ζουέκ-
κα ὅπου καθότανε. Ἡ βάρκα του, ἢ γκόντολα δηλα-
δῆ, τὸν πήγαινε γιὰ τὸ γιὰ τὸ πρὸς τῆ Ζουέκκα καὶ
θωροῦσε κείθε ὁ Κωστής, ἀριστερὰ του, τὰ σπῆτα
μὲ τὴ σειρά ποῦ ἀντανωκλιόντανε στὰ νερά τοῦ Ρίο
γκράντε. Εἶτανε πρῶτα πλουσιοπάροχα παλάτια κα-
τοικημένα καὶ ζωντανά, ἔρημα σήμερον καὶ πεθαμμέ-
να. Τὰ καταξέ ὁ Κωστής καὶ ἔβλεπε τὴ ροδινὴ τους τὴ
θωριά τὴν προτινὴ ποῦ μὲ τὸν καιρὸ, μὲ τῆς θροχῆς,
μὲ τὰ χαλάζια, ἔδειχνε κίπτου κίπτου καὶ κίπτου μάρους
λεκκέδες, μάρους σάν τὸ χῶμα, σάν τὸ Χάρο τὸν
ἴδιο.

Βασίλεθε ὁ ἥλιος. Ὁ Κωστής δὲν μπορούσε νὰ διῆ
τὸ ρόδινο τὸ χῶμα κοντὰ μὲ τὰ μάρους, δίχως
νὰ τὸν πάρουνε τὰ δάκρια. Τοῦ ἔρχόντανε ὅλα τῶρα
σάν γκρεμισμένα παλάτια, σάν πεσμένα μεγαλεῖα, σάν
εἰκόνα τῆς ἀγάπης του καὶ τῆς ζωῆς του.

Μπῆκε ἡ βάρκα δίπλα στὸ Ρυάκι τοῦ Σααβρόου, στὸ
Rio della Croce. Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά τῆς
Ζουέκκας, ποῦ βλέπει πρὸς τὰ νοτιό, εἶτανε τὸ σπῆτι
τοῦ Κωστή. Ὅσο περνοῦσε μέσα στὸ ρυάκι, ἔκλαιγε
ὁ δύστιχος, ἔκλαιγε, ποῦ τελειωμὸ τὸ κλάμα του δὲν
εἶχε. Ὅλο ἔκλαιγε σάν ἔβλεπε στὸ περιγιάλι τὰ παι-
διὰ ποῦ τρέχανε καὶ παίζανε, τὸ ἴδιο ἔκλαιγε σάν ἔ-
βλεπε τὰ δέντρα, ποῦ τὰ κλαριά τους βουτούσανε κρε-
μάματα στὰ νερά τὰ ἤσιχα, ἔκλαιγε πάλε σάν ἔβλε-
πε τὸν ἥλιο τὸν ἀπόμακρο ποῦ βασίλεθε. Ὅταν ἔφτα-
σε στὴ σκόλα ὅπου ἔπρεπε νὰ κατεβῆ, θέλησε νὰ ση-
κωθῆ. Ἀδύνατο. Χρειάστηκε νὰ τὸν πᾶνε ἴσια μὲ τὸ
σπῆτι του, ποῦ εἶτανε κατάντικον. Ἀπὸ τότες πᾶ δὲ
σηκώθηκε. Μὲ τὴ φεγγαρομοιωσιά ποῦ τοῦ ἔγραφε
ἡ Μύρω, ξεψύχησε προτοῦ λάθῃ τὰ γράμματά τῆς.
Κ' ἢ ἴδια δὲν πρόφτασε νὰ μάρῃ τὸ θανάτο του.

Ἄτυχα παιδιὰ μὰ τὴν ἀλήθεια, ποῦ πεθνήσανε τὸ
ἕνα μακριάθε ἀπὸ τῆλο καὶ δὲν τὸ ξαίρανε ζῶνε.

Περίεργο μάλιστα ποῦ ἡ Μύρω, ἂν καὶ κολογνώ-
ριζε τὸν Κωστή, δὲν τὸ ὑποψιάστηκε ποτέ τῆς, πὸς
γιὰ νὰ μὴν ἔρθῃ στὸ Πήλειο, καὶ ὡς τοῦ ἔλεγε νὰ μὴν
ἔρθῃ, κίπτου ἐμπόδια θὰ εἶτανε στὴ μέση πέρα καὶ ἀπὸ
τὴ δύναμή του. Ἡ Μύρω ἢ καμμένη, ἀπὸ τὸν Κω-
στή μακριὰ, ζοῦσε σάν τυλιγμένη μέσα τῆς ποῦ νὰ
πῆς, καὶ τὰ μάτια τῆς τὰ δακρυοθαλαμμένα δὲ βλέ-
πανε πᾶ πέρα καὶ πέρα, νὰ ξεδιαλίσουνε τί τοῦ γι-
νότανε καὶ κεινοῦ. Δὲν τὸ ξεδιάκρινε ὡς ποῦ πήγαινε
ἢ ἀγάπη του. Δὲν τὸ κατάλαβε οὔτε πὸς εἶτανε ἄρ-
ρωστος καὶ τὴν ὠρα ἴσως τὴν ἴδια ὅπου ξεψυχοῦσε,
τοῦ ἔγραφε νὰ τὴν θυμάται.

Ἡ βαριόμοιρη! Τουλάχιστο καλὰ ποῦ δὲν τῶνανε
ποτέ τῆς τὸ τί τραβοῦσε ὁ Κωστής στὴ Βενετιά. Νὰ
τὸ ἔξαιρε θὰ τὰ παρατοῦσε ὅλα καὶ θάτρεχε. Μακριὰ
ὅμως ἀπὸ τὸν Κωστή, κίπτου δύναμη τῆς ἔλειπε, κίπτου
ἀπόφασι τῆς ἔλειπε ἢ θέλησι, τῆς ἔλειπε κάποτες καὶ
ἢ πίστι πὸς τὴν ἀγαποῦσε θεοτέρετα, τῆς ἔλειπε μπο-
ρεῖ νὰ ποῦμε ὡς καὶ ὁ νόος τῆς, ὡς καὶ ἢ κρίσι τῆς ἢ
δοθῆ, ὡς καὶ τὸ θάρος, ἀφοῦ μακριὰ του τῆς ἔλει-
πε καὶ ἢ ζωῆ.

Ἄχ! τί κάθουμαι καὶ λέω; Ἄχ! καὶ τί τοὺς λε-
ποῦμαι; Ποιὸς στὸν Κόσμο ποτέ ἀγαπήθηκε σάν
καὶ δάκρυους; Ποιὸς ἔλαβε περισσότερον; Μὰ ποιὸς,
καὶ στὴ θλίψη του ἀπάνω τὴν πᾶ μάρῃ, γνώρισε πὸ
οὐρανόφωτη χαρὰ; Καὶ μήπως εἶσι δὲν εἶναι, ἀφοῦ
καὶ ὁ ἴδιος ἐγὼ, ποῦ ἀγάπησα τριάντα χρόνια δίχως
μιὰ στιγμὴ νὰ χαρῶ τὴν ἀγάπη μου, τοὺς συλλογιό-
μαι, τοὺς ζουλέθω, καὶ μὲ τὰ γράμματά τους ἀφτά,
μὲ τὴν ἀγάπη τους, σήμερον παρηγοροῦμαι; Ἄχ!
τὸ ξαίρανε ἀφοῦ πὸς ἢ τὴν τὴν τὴν τὴν τὴν τὴν τὴν
τῆς τὸ μεγαλύτερον, ἀφοῦ ὡς καὶ στὴ στερνὴ τὴ στιγ-
μῆ τῆς, μακάριζε ἡ Μύρω τὴν τὴν τὴν τὴν τὴν τὴν
τῆς ἀγάπη, καὶ ὡς τῆς ἔπαιρνε τὴ ζωῆ.

Τῆς ἀγάπης ἢ φουρτοῦνα τοὺς ἔπραξε καὶ τοὺς
δυὸ. Ἐναντίον τοὺς σταθήκανε ὅλα. Μὰ καὶ νὰ τὴν
τοὺς στεκόντανε, τί τοὺς φελοῦσε; Ναί, τί θὰ τοὺς
φελοῦσε καὶ νὰ μὴν τοὺς πείραζε κανέναν; Τί θὰ τοὺς
φελοῦσε κανέναν ἐμπόδια νὰ μὴ βρισκάνε μπροστά
τους, στὸ δρόμο ποῦ βαδίζανε; Τί θὰ τοὺς φελοῦσε
καὶ νὰ παρθῶνε; Πάλεψα ἐγὼ μὲ τοὺς ἀθρόπους,
μὲ τὴν ἀθρόπωνε τὴν κακία. Παλέβανε ἀφοῦ τὸν
ἀρρώστια, μὲ τὴ φύση τὴν ἴδια. Τὸν ἔνανε τὸν ἔσθη-
σε τὸ χτικιό τὴν ἄλλη, λίγο λίγο τὴν ἔλωσε ἢ ἀ-
γάπη, ποῦ δύναμη δὲν εἶχε μέσῃ τῆς, ὅση ἔπρεπε,
νάντιστὰθῃ παραπάνω.

Ἄχ! τί δάκρια πικρὰ ποῦ μὲ πνίγουνε τώρα καὶ
μένα, σὰ συλλογιόμαι τὸν κόσμο! Ἀφήστε, ἀφήστε,
σοφοὶ καὶ φιλοσόφοι, τὰ συστήματα καὶ τὰ βιβλία. Γιὰ
τὸ καλὸ δουλέβετε, τὸ ξαίρω, γιὰ τὸ καλὸ, σάν τὸν
Πλάτωνα, μᾶς φτειάνετε καινούργιες πολιτεῖες, μᾶς
δείχνετε κόσμους καινούργιους, ὅπου φτώχειζ δὲ θὰ
ὑπάρχη, ὅπου δὲ θὰ πεθνήσκη κανέναν ἀπὸ τὴν πεί-
να καὶ ἀπὸ τῆς πείνας τὰ βασανι, ὅπου θὰ ζοῦνε ὅλοι
σάν ἀδέρφια, ὅλοι σάν ἀθρόποι, ἀφοῦ τὸ ἴδιο δικαί-
ωμα καὶθε ἀθρόπος ἔχει νὰ δουλέβῃ, νὰ τρώῃ καὶ νὰ
ζῆ.

Τὰ ξαίρω, τὰ ξαίρω! Μὰ σᾶς γυρέθω, σᾶς ζητῶ,
ἀλλίως νὰλλάξετε τὸν κόσμο. Νὰ μᾶς ἀλλάξετε λιγὰν
σάν μπορεῖτε, τοὺς ἴδιους μας ἐμᾶς, νὰ μᾶς ἀλλάξετε
τὴ ζωῆ μας, δύναμη νὰ μᾶς δώσετε περισσότερη, νὰ

μάς κάμπετε ἀδρόπους. Νάλλάξετε τῆς ψυχῆς, γιά νά μποροῦνε νά παίρνουνται ὅσοι ἀγαποῦνται. Κ' ἔτσι νά στερεωώσετε πρώτα πρώτα τὸ δικαίωμα πού κάθε ἄνθρωπος ἔχει νάγαπᾷ, ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς μας ὁ πιὸ μεγάλος, ἡ ἀπαραίτητη καὶ πρώτη μας ἀνάγκη θέλει νάγαποῦμε καὶ νά μάς ἀγαποῦνε, ἀφοῦ, ὡς τὸ ποῦμε φανερά, ἡ μήτρα τοῦ κόσμου εἶναι ἡ ἀγάπη.

Ἀρχινημένο Ἰούνιο μήνα, κερικῆ, 4, 1899, ἡ ὥρα πεντέμισι — στὸ Παρίσι — ἔξη καὶ πενήντα πέντε τάτογμα — στὴν Ἀθήνα, τελειωμένο τὸν Ὀκτώβριον, 31, 1899, μέρα Τρίτη, ἔξη καὶ εἴκοσι πέντε, ἡ ὥρα, τάτογμα — στὸ Παρίσι — ἔφτα καὶ σαράντα στὴν Ἀθήνα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

10

Μετὰ τὸ Ἦρώδ πῆγα νά δῶ τοῦ Τρικοῦπη τὸ σπῆ. Μιά ἐξωτερικὴ μακαμαρένια οὐκ αὐτὴ ὁδηγᾷ πρὸς τὸ πρῶτο πάτωμα, καὶ στὴν κορυφὴ τῆς βλέπει τὴν ἐξέδρα, ὅπου μετὰ τὸ καταδικαστικὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκλογῆς θῆκε καὶ κάθησε μετὰ τὸν φίλον. Ἐκεῖ ἔμεινε σιλολογισμένος λίγη ὥρα, ἔπειτα εἶπε : «Δουτὸν ἀνθ' ἡμῶν ὁ κύριος Γουλιμήης». Πάλι σάπασε, καὶ σὲ λίγο μετὰ ἕνα «Καληνύκτα σας» ἀποσύρθηκε καὶ πᾶ ἔγινε ἄφαντος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, γιὰτὶ ἔφη : «Πρωίον, τὸ φύλλον τοῦ Ντεληγιάνη, ἀνάγγειλε τὸ θάνατόν μου μέσω τῶν ὀλιγόστιχά τῆς μετὰ ταῦτα λόγια : «Ἀπέθανε ὁ κ. Χαροῖλαος Τρικοῦπης, πρώην βουλευτῆς». Τίποτα ἄλλο. Ἐπιγραμμатικά πολὺ, καὶ ἄνευτρα ὅσο γίνεται.

Ὁ Τρικοῦπης συνδύαζε ὅλες τῆς ἀρετῆς, ὅσες διακρίνουσε ὁ Περικλῆς ὡς πολιτικός, δηλαδὴ «γνώμαί τε τὰ δέοντα καὶ ἐμνηνεῖσσι ταῦτα, φιλόπολις τε καὶ χρημάτων κρείσσων». ἔλεγε καὶ τοὺς τρόπους ἔξοχα ἀριστοκρατικούς ὅπως φανταίνεται κανεὶς καὶ τοῦ Περικλῆ τὸν τρόπον. Τῆς ἀνιδιοτελείας τὴν ἀρετὴ τὴν ἀποδείχνει ἡ ἀνέγξις του, τόση ὥστε δὲν κάτεχε μίτη τῆς ἐκλογῆς τὸν τὸν πόρον, γιὰτὶ ἔξρω πῶς, τοιμάχιστο μὲν φερόν, ἔγραψε ἡ κ. Σοφία σὲ παιδικούς φίλους τοῦ ἔξωτερικοῦ νά συντελέσουνε στὴ δαπάνη τῆς. Ὡστόσο, τέτιος ὑπέροχος ἄνθρωπος μίτη στὴν ἐπασηία του δὲν ἔστεκε φαίνεται γερά θεμελιωμένος. Μοῦ δηγήθησαν πῶς μὲν τοῦ ἐκλογῆ σῶθηκε χάρις σὲ ἕνα νέστοντο φουκατανελοφόρο, ἄνθρωπο περιοπῆς στὸ Μεσολόγγι. Ἀφτός, πρὶν ῥῆξει τὸν ψῆφο του στὴν κάλπη, βίωκε τὸ γέρι, καὶ γυριώντας πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἶπε «Σὲ ἐρχασιστῶ, Παναγία μου, πού ἡ ἀξιώσεις σήμερα νά ψηφίσω τὸ μεγάλο μας συμπαλίτη, τὸν Τρικοῦπην». Ἀφτὸ συγκινώντας τοὺς ἀπολογούς, γύρισε πολλούς ψηφίους καὶ ἔσωσε τὴν ἐκλογῆ.

Ἄν οἱ πολιτικοὶ τοῦ αἰῶλι εἶχαν τὴν καλοσύνη ἀπρόσκλητοι νὰν τόνε φωτίζουνε μετὰ τὴ γνώμη τους, συνήθιζε ὁ Τρικοῦπης νὸν τὸν ὀκνοεῖ κατὰ τὸ φαινόμενον προσεγγιτὰ καὶ νὰ μὴν ἀνακροῦει. Μία φορὰ τὸ Τρικοῦπην κόμμα ὄντας διχασμένο ὡς πρὸς κάποιον ζήτημα, πῆνε ἕνας βουλευτῆς καὶ τοῦ εἶπησε τὸ φωνημά του. «Ἄμα τέλωσε, τοῦ εἶπε ὁ Τρικοῦπης «Ἔ-

χετε δίκαιον». Κατόπι ἄλλος τοῦδωκε τὴν ἀντίθετη γνώμη, μετὰ τὴν ἴδια ἀπάντησιν «Ἔχετε δίκαιον». Ἐνας τρίτος τότες τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε «Κύριε πρόεδρε, ὡς ἄκουσα νά πεῖτε τοῦ Α ἔχετε δίκαιον, τὸ ἴδιο καὶ τοῦ Β. Ἀφτὰ μοῦ φαίνονται ἀσυμβίβαστα». Καὶ ὁ Τρικοῦπης «Καὶ ἐσεῖς ἔχετε δίκαιον».

Ἔτυγε νά βρίσκουμαι στὴν Ἀθήνα ὅταν πρωτόγινε πρωθυπουργός ὁ Τρικοῦπης, καὶ ἔλεγα μὲν μέρα τοῦ φίλου μου τοῦ Κυριακούλη Μαθρομικῆ πῶς ἐπιθυμοῦσα νά δῶ στὴ Βουλὴ ἀφτὸν τὸν ἄντρον, πού μεγάλα προίμενα ἀπὸ τὸν πατριωτισμό του, τὴν πολιμάθεια καὶ τὸ νοῦ. Ὁ Κυριακούλης, ἀκόλουθος τότες τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικών, με προσκάλεσε μαζί του στὸ διπλωματικὸ θεωρεῖο. Ἀφοῦ καθήσαμε, πλησιάζοντας ἕνας κλητήρας με ρώτησε ἂν εἶμαι διπλωμάτης. «Μάλιστα, παραμίβαλε ὁ Κυριακούλης, ὁ κύριος εἶναι πρόξενος Καλκούτσας». Ὁ κλητήρας, αὐτὸ ἄκουσε τὸ παράξενον ἀφτὸ ὄνομα, τὸ ἠκούει καὶ πῶς σφαναχτερό παρὰ Γαλλίαν ἢ Ἀγγλίαν, ὑποχώρησε πρὸς ὅλα με ἐξοικρετὰ σέβας.

Στὴ συνεδρίαση ἐκεῖνη ἄκουσα ἕνα μικρὸ ἄλλὰ χαρακτηριστικὸν λόγον τοῦ Τρικοῦπη. Δημηγορώντας ὁ Ράλλης, ὑπουργός του τότες, ἔδωκε νύξιν πῶς, ὅταν πρωθυπουργοῦσε ὁ Δημηγρόγης, πῶς ομιλοῦντο ὁ ὑπουργός του ὁ Γυῖβας. Ἀγανακτισμένος ὁ Δημηγρόγης φωνάζει ἀπὸ τὴ θέσιν του «Δὲ σοῦ ἀκούει ἕνα νά ἐκφράξεται κατ' ἀφτὸ τὸν τρόπο, καὶ ἀποῦ πῶς ὁ κ. πρωθυπουργός δὲ σὲ σταματᾷ». Κόκκαλλοσε ἔπειτα ὁ Ράλλης, καὶ ἡ Βουλὴ, ὄντας ἀντιπροσωπευτικὴ, θεοῦθησε καὶ τὸν ἀνέγκασε νά ἀφίσει τὸ θῆμα. Ἀνέθηκε ὀμως τότες ὁ Τρικοῦπης, καὶ μετὰ ἕνα ἄριστον καὶ ἐπιβλητικὸν παρατήρησιν πῶς οἱ πρὶν οἰκτερές εἶχαν πῆ πολλὰ καὶ ποσοβλητικὰ χωρὶς ἢ Βουλὴ νά συγκληθῆ, καὶ δὲν ταράχθηκε πρὸς ὅταν ὁ ὑπουργός του ἀκολούθησε κάπως τὸ παροιδεγμένον. «Τοῦτο, πρόσθεσε, εἶναι προφανὴς ἀδίκησι». Ἡ λογικὴ του — καὶ φαίνεται ἐπιρροεῖται κάποτε ἡ λογικὴ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς — ὄντας ἀκαταμάχητον τὸ ἐπεισόδιον ἔληξε.

Ἔνα καὶ τὴν καλὴν τὴν μὲν ἄλλη ἰσορροπία νά ἀκούσω δημονοῖα τοῦ Ἑταρμωτῆς Δημηγρόγην. Ἡ οἰσία δὲ μοῦ σάνηκε τίποτα ἐξαιρετικὰ μενύλα, ἡ οἰσικὴ καὶ ὀμως καὶ λυθεντικὴ, ἡ ἀβίαστη μελωδικία ἀλλὰ καὶ ἡντορῶσθη φρονή, ἡ μετοπιμένη ἀλλὰ καὶ ἑσπαντικὴ γενουατικὴ φροῖτην καὶ ἀληθινὰ συνέλειπταν. Μοῦ ἔτυγε στὴ ἰσὴ μου νά ἀκούσω πολλούς ὄνομαστικὸν ἄλλοις οἰσῆσε, ἄκουσα καὶ τὸν Παναγιώτη στὴν καλῆσθ του ἐποχῆ, καὶ γυνεὶς του ὡς πῶς τὸ ἔπασατο πῶς ἀνώμα δὲν ἔστανε τὸ Δημηγρόγην. Τέτιος οἰσῆσε μοναχὰ προεφέρεται μετὰ τὸ οἰσικὸν ἐπιρροεῖται :

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσῆς μέλιτος
γλυκίων ῥέει ἀδὴ.

Ἄνάλογο θέλημα φαίνεται ἀκούσε καὶ στὸν ἰδιωτικὸν του κύκλο. Ἡ κ. Λιδωρικῆ, πού τὸν γινώρισε νεὸ ἄλμα, τὸν ἀναφέρει με ἐνθουσιασμό, ἂν καὶ τὰ πολιτικὰ τῆς φρονήματα βάδιζαν ὀλοτετα ἀντίθετά του. «Ἐθαύμασα, λέει, (Σελίδες τινὲς τῆς ἱστορίας τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος σελ. 286), τὴν μετῆρτον γλώσσων του, τὴν δεξιότητα μετ' ἧς ὑπερῆσπιζε τὸ θέμα του, τὸ ἀγνόν τῶν αλοθημάτων του, τὸν πόρον του τοῦ νά ἴδῃ τὴν πατρίδα του ὑπέροχον, τὴν ἰσχυρὰν θέ-

λησιν να καταβάλη πᾶν πρόσκομιμα πρὸς τὸ ἰδεῖσθαι ὃ ἐφαντάσθη διὰ τὴν ἀγαπήτην του Ἑλλάδα».

Στὸ Μεσολόγγι χρωστοῦμε καὶ τρίτο μεγάλο ἄν. του. ἴσως τὸ μεγαλύτερο. Δὲν τότε νοματίζω ὅλος ὁ ἴδιος τὸν ἐννοεῖ, ἢ ἔπρεπε.

Τὸ σπῆτι ὅπου γεννήθηκε ὁ Δελιγιώργης εἶναι παλιὸ μικροῦτοικο σπιτάκι, ἐποθέτω καλοῦτοικο τῆς ἐποχῆς του, ὅπου ὡς στὸ θάνατό της κατοίκησε ἡ ἀδερφή του ἢ κ. Δροσίνη, μιὰ ἀπὸ τίς κυρίες τῆς φαρμιλίας του, πού ἢ κ. Λιδορίκη (σελ. 385) φεῖ ὀνομάζει «γυναῖκες πάσης ἀρετῆς καὶ ἀρχῶν συντηρητικῶν καὶ ὑπερόχων». Ἐ.εἰ στάθηκα μερικά λεπτά καὶ ἀναπόλησα γιατί ἀπὸ τὴν ἢ μοιραία ἐθνικὴ καταδίκη, πού οἱ μεγάλοι μας ἄντρες—ὁ Ὀθωνας, ὁ Καποδίστριας, ὁ Λομβάρδος, ὁ Δελιγιώργης, ὁ Τρικούλης, ὁ Βενιζέλος — σπρώχνουνε μὲ κόπους καὶ μόχθους τὸ ἔθνος πρὸς τὴν ἔψη, καὶ ἐκεῖνο «αὐτίς ἔπειτα πέδονδε κελίνδεται» ὅπως «λάας ἀναιδῆς».

Στὴ Λέσχη τοῦ Μεσολογγίου κρέμονται οἱ εἰκό-νες τοῦ Δελιγιώργη καὶ τοῦ Τρικούτη. Ξεσημασμένες ἀπὸ φωτογραφίες, μιᾶζουνε, μιὰ ἢ δουλιὰ εἶναι χον-τροκόπη πάρα πολὺ.

Τὸ Ξενοδοχεῖο, ὅπως βοήθα ἔπειτα καὶ τοῦ Ἀγρι-νιοῦ, εἶναι ἔλσεινδ. Ἀκατάστατο, σαθρὸ, ἀμελημένο, καὶ μιὰ τσαποποσούλα πού ὑπερετεῖ. Ἔχει ὁμως μιὰ ἀ-ρετὴ σπάνια στὴν Ἑλλάδα, πὼς ὁ ἀπόπατός του εἶναι ἀνθρωπινός. Τὸ σύστημά του εἶναι ἀπωχαιωμένο, μιὰ καλύτερα ἔτσι παρὰ τὰ καινούργια συστήματα πού δὲ λειτουργοῦν παρὰ μολύνουν, ὅπως εἶναι καὶ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν ἑκπορῶν. μὲ ἴσα, ἐγὼ τουλάχιστο, ἔτιχε νὰ ταξιδέψω.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΞΕΥΨΩΣΗ

Ἐνα ἄλογο σοῦ γράφτηκε νὰ κινηγᾶς, καρδιά, πού λημιντροῦ λὲς καὶ μεθᾶ στὸν ἴδιο θόρυβό του τρέχει σὰ φλόγα τὴν αἰγὴ, σὰν ἴσκιος τὴν βραδιά, καὶ σὺ παίρνεις γιὰ δρόμο σου τὸ δρόμο τὸ δικό του.

Ἐνα ἄλογο πού ὁ πόθος τους λὲς κ' εἶναι διὸ στὴ γῆ νὰ φτάσει μὲς στὰ πέλαγα τὸν ἥλιο πού ψηλώνει, καὶ πού συχνὰ τὰ μάτια σου τὸ βλέπουν τὴν αἰγὴ, ἔνα μὲ τᾶσπρα σύγνεφα τὴ φλόγα νὰ ζυγώνει.

Ὁ πόθος του καὶ ὁ πόθος σου φλόγες μιανῆς φωτιᾶς, ἢ δίψα σου κ' ἢ δίψα του πρὸς μιὰ πηγὴ τραβάνε—καράβια σ' ἴδια θάλασσα πού τὰ χιτυαίει ὁ νοτιάς καὶ τὸ ταξίδι ποῦλοιαν πιστὰ ξαναχρημάει.

Τὴ μεγαλόπρεπὴ σου ὀρμὴ νὰ κόψει, ποιὸς μπορεῖ; Ξαίρεις πὼς εἶναι φάντασμα καὶ τᾶλογο μπροστάσου, μιὰ γιὰ νὰ φτάσεις τᾶφραστο πού ἢ φύση σου στερεῖ νὰ πλάσεις δὲν ἐδίσταξες τὸ μῦθο τοῦ Πηγάσου!

Τ. ΜΑΛΛΙΝΟΣ

Ο ΚΛΗΡΩΤΟΣ

Στὴ Φοιτητικὴ Συντροφιά.

Μιὰ ἔνοια, μιὰ ἀνησιγία τὸν βασάνιζε τώρα τε-λευταῖα. Πάντα σκεπτικός, συλλογιόμενος, ἀνόρεχτος. Καὶ ἡ δουλιὰ δὲν μπορούσε νὰ βῆνει μπρός, γιὰ τί-ποτα δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ σκαρτεῖ. Τὸ εἶναι του τὸ βλεπε νεκρωμένο.

Τὴ χρονιά ἐκεῖνη εἶτανε νὰ παίει στρατιώτης. Κι αὐτὸ τὸν εἶχε ἀλλάξει τόσο, τὸν εἶχε ρίξει σ' αὐτὴ τὴ μαύρη ἀπελπισιά. Τὸ στρατιωτικὸ γι αὐτόνε δὲν εἶ-ταν ἕνας χωρισμός ἀπὸ τοὺς δικούς του, μιὰ μεγάλη ἀγγαρία. Ὡ, ἂν εἶταν αὐτὸ μόνο! Στὸ διάβολο... Αὐτός στὸ στρατιωτικὸ ἔβλεπε μιὰν ψυχικὴ νεκρὰ, ἔ-ναν πνευματικὸ ἔθνο. Ἐναν πολύχρονο ἔθνο, πού δ-ταν θὰ ξύπναγε, θάβλεπε τὸ καράβι τῆς ζωῆς, ἀπ' ὅ-που τὸν εἶχαν βγάλει μὲ τὴ βία, νὰρμενίξει μακριά, τόσο μακριά του, πού μόλις νᾶν τὸ ξεχωρίζει στὴν πλατεῖα θάλασσα τοῦ κόσμου. Καὶ θὰ ξύπναγε κεί, μοναχός, σὰ ναυαγός σ' ἐρημικὸ ἀκρογιάλι. Θὰ γύρι-ζε στὸν κόσμο ξένος καὶ ἀγνώριστος. Ἄχ, αὐτός ὁ ἔ-πνος! Γι' αὐτόνε εἶταν σὰν ἕνας ἀφανισμός, σὰ μιὰ ἐκμηδένιση. Θὰ τὸν παρᾶλνε, θὰν τοῦδενε τὰ χέριζ, τὴ στιγμὴ τῆς πῶ μεγάλης του ὀρμῆς.

Ἐπειτα σκεφτότανε τοὺς δικούς του, τὸ γέρο πα-τέρα του, τὴ βασανισμένη τὴ μάνα του, τὴν ἀδερφή του. Σὲ καθενὸς τὴν ψυχὴ εἶχε νὰ σθηστεῖ καὶ ἀπὸ μιὰ ἐλπίδα. Ὁ κουρασμένος του πατέρας θὰ δεχότανε τὸ πῶ δυνατό χτύπημα ἀπ' ὅλους. Θάιντεχε τόχα; Θά-βλεπε μὲ μιὰς τὸ λειβάδι τῆς ξεκούρασης ἀπὸ τόσο σιμὰ του πού εἶταν, νὰ φεύγει, νὰ πηγαίνει πάλι μα-κριά του, τόσο μακριά, πού γιὰ νᾶν τὸ ξαναζυγώσει θάπρεπε νὰ περιμένει πολὺ, πολὺ ἀκόμα. Θὰν τοῦπαρι-ναν τὸ παιδί του, τὴ στιγμὴ ἴσια ἴσκιου πού θὰ τὸν ξεκούραζε σὲ λίγο, τὴ στιγμὴ πού τόσα χρόνια πε-ρῆμενε.

Ἐτσι ἔβλεπε ὁ νῦς τὸ στρατιωτικὸ. Κι ὅλ' αὐτὰ ἀνακατεῦνόνταν, συνεδονόνταν κ' ἔκαναν τὴν ἔνοια, τὴ συλλογὴ, πού τὸν ἔτρωγε νύχτα μέρα.

***

Τὴν εἶδησι πὼς θὰ προσκαλοῦσαν σὲ λίγο τὴν ἡλι-κία του, τοῦ τὴν εἶχε φέρει μιὰ Κυριακὴ ἕνως ξάδει-φός του, μέσα ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο.

Κι ἀπὸ κείνη τὴ μέρα ἄρχισε τὸ μαρτύριο γιὰ τὸ νῖο. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ περιμένε τὴν πρόσκλησὴ του στὸ στρατό. Τί ἀγωνία, τί καρδιοχτύπι! Ὅλα τὸν πείραζαν, ἔλα τὸν νεύριαζαν. Καὶ περισσότερο ἀπ' ὅλα οἱ φημεριδοπᾶτες καὶ πρὸ πάντων οἱ μικροί, τὰ λουστράκια. Ἡ συμπάθεια, πού ἔνωθε πρῶτα γι' αὐ-τὰ, βλέποντάς τα πότε νὰ τουρτουρίζουν ἀπὸ τὸ κρῖν καὶ πότε νὰ σκάνε ἀπὸ τὴν κόψα, ὅλη εἶχε γίνει τώρα μίσος, παράφορος θυμός. Ὅσπου νὰ ξεχωρίσει ἀπὸ τίς μερδεμένες τους φωνές, ἀπὸ τὰ ξεφωρητὰ τους τὰ νέα πού διαλαλοῦσαν, ἢ ψυχὴ του ἀνέβανε στὰ δόντια. Τί φοβιχτὴ πού τοῦ φανόνταν τώρα ἢ φωνή τους! Νὰ μπορούσε νὰ τοὺς βουλῶσει τὸ στόμα, νὰ τοὺς φρονάξει σκαμνός! Ἄχ, πόσο θὰ ξαλιφρῶνε...

***

— Πρόσκλησι τῶν κληρωτῶν! γέμισε ὁ ἀέρας ἐν' ἀπομεσήμερο.

ἔπιτέλους ! Τὸ μαρτύριο γιὰ τὸ νιὸ εἶχε τελιώσει.
Ἄχ...

Σύγκαυρα ὅμως ἡ μίνα του ψιθύριζε :
— Δὲν εἶταν νὰ τῶχα καὶ τοῦτο κορίτσι...
Εἶταν ὁ καινούριος δόγγος, πὺδ ἄρχιζε.....

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΚΥΜΑ, ΦΩΣ ΚΑΙ ΜΑ'ΙΣΤΡΑΛΙ

Θάλασσα, βουνό, ἀερογιάλι
κι ὅ,τι λαχταρᾷ ἡ ψυχὴ,
τὸ νησί μου δίνει πάλι
μέσ στο μπλάβο του ἀνθογυάλι
Κ' εἶναι γύρω του ἡ ζωὴ
κῆμα, φῶς καὶ μαϊστράλι
στ' ἀνοιξιάντικο πρωί.

Θάλασσα, βουνό, ἀερογιάλι,
καὶ τὸ κῆμα γαλανό.
Στὸ γαλάζιον οὐρανὸ
κῆμα, φῶς καὶ μαϊστράλι
κ' εἶναι βάλασμο ἡ πνοὴ
ἀπ' τοῦ πεύκου τὸ κανάλι
στ' ἀνοιξιάντικο πρωί.

Θάλασσα, βουνό, ἀερογιάλι,
πεῖνα γύρω, καὶ πανί
κόκκινο στὸ περιγιάλι.
Μοσκανάσα πρωινή
στὰ ρουμάκια, κ' ἡ καρδιά,
σὰν ξανθὴ, ἀπλωτὴ ἀμμουδιά,
στοῦ ἡλιου μέσα τὴν ἀγκάλι.

Θάλασσα, βουνό, ἀερογιάλι
κι ὅ,τι λαχταρᾷ ἡ ψυχὴ,
τὸ νησί μου δίνει πάλι
μέσ στο μπλάβο του ἀνθογυάλι
Κ' εἶναι γύρω του ἡ ζωὴ
κῆμα, φῶς καὶ μαϊστράλι
στ' ἀνοιξιάντικο πρωί.

Μοῦλι (Σαλαμίνας)

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΕΙΠΕΣ

Στὴ μνήμη τῆς Ἀφροδίτης μου

Περνώντας ἀπ' τὴν πόρτα σου, δὲ σ' εἶδα
Νὰ μοῦ γελάς μὲ τὸ χλωμό σου προσωπάκι,
Τὰ μάτια σου τὰ μαῦρα μιάν ἀχτίδα
Λὲ μοῦστειλαν· καὶ τὸ μικρὸ σου στοματάκι

Τὸ ὄγκο καὶ κόκκινο σὰν αἱματοσταλίδα,
Δὲ μοῦπε σὰν καὶ πρῶτα: «Ἐλα λιγάκι !»
Ἔλειπες, φίλη ! καὶ τῆς θλίψης ἡ σφραγίδα
Βάρανε τὸ φτωχὸ σου τὸ σπατάκι.

Ἄχ, ἡ ἀρρώστεια ἡ κασὴ, πὺδ σ' ἔχει στείλει
Στὸ σκοτεινὸ τοῦ Χάρου τὸ βασίλειο,
Καὶ μένανε θὰ μ' ἀγκαλιάσει ἓνα δελι,

Καὶ θὰ κλειστοῦν τὰ μάτια μου στὸν ἥλιο !
Καὶ τότε στὴ ζωὴν ἐκεῖ, τὴν ἄλλη,
Περιμένε με μ' ἀνοιχτὴν ἀγκάλι...

Γιάννα, 21.11.20

ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΥΣΙΑΝΘΕΜΟΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,, ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

ΣΜΥΡΝΗ, 30 τοῦ Ἀπριλίου... Μὲ ὅλη τὴν πολεμικὴ κατάσταση, ἐδῶ, στὴ Σμύρνη, δὲν ξεχνᾶμε καὶ τὴ φιλολογία. Ὁ «Ὀμιλος τῶν Φιλοτέχνων» πὺδ προεδρεύεται ἀπὸ τὸν ποιητὴ Ἄγγελο Σημηριώτη, μὲ τὴς «Φιλολογικὲς βραδιές» του, πὺδ μ' ἐπιτυχία οργανώνει, κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Σμυρναϊκῆς κοινωνίας γιὰ τὰ γράμματα, καὶ δημιουργεῖ, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς, μιὰ πνευματικὴ ἀτμοσφαιρα, πὺδ θεωρεῖται πῶδ ὄχι στολάδι ἀλλὰ ἀ ν ἄ γ κ η καθε κοινωνίας πολιτισμένης. ὅπως μπορεῖ νὰ κωνχίεται πὺδ εἶναι ἡ κοινωνία τῆς Σμύρνης.

Προχτές, Τετάρτη βραδὶ, στίς 28 τοῦ Ἀπριλίου, ὁ «Ὀμιλος τῶν Φιλοτέχνων» ἔδωσε τὴ «φιλολογικὴ του βραδιά» στὸ μέγαρο τοῦ «Λαϊκοῦ Κέντρου». Μέσα στὴν εὐρύχωρη σάλα του, γεμάτη ἀπὸ φιλότεχνους νέους καὶ δημοφῆς Σμυρνωτοπούλες, ἀπήγγειλε ὁ ποιητὴς Γιάννης Στογιάννης τὸ «Καλύβι» του καὶ ἄλλαι τραγούδια του, ἡ δ. Μανούσου τὴ «Λήθη» τοῦ Μασίλη, ὁ λογοτέχνης Σύλλιος κίτι δικὰ του καὶ ὁ ποιητὴς Ἄγγελος Σημηριώτης τραγούδια του. Τῆς «φιλολογικῆς βραδιάς» ὅμως ἡ ἐπιτυχία εἶταν ἡ ἐμφάνιση τοῦ Ἀθηναίου ποιητῆ καὶ ταχικοῦ συντάχτη τοῦ «Νουμά» κ. Πάνου Δ. Ταγκόπουλου, πὺδ τώρα βρίσκεται, περαστικός, στὴν πόλη μας ὡς ἐφεδρὸς λοχίας τοῦ πυροβολικοῦ. Τὸν κ. Ταγκόπουλο μᾶς τὸν παρουσίασε ὁ πρόεδρος μας μὲ λίγα ἐνθουσιώδη λόγια, κ' ἔπειτα τὸν ἀκούσαμε νὰ μᾶς ἀπαγγέλλει ἀπὸ τὸ δῆμα, κατ'ἐπισημοποιούμενος, ὀχτάστιχ τοῦ Παλαμᾶ ἀπὸ τῆς «Ἐκατὸ φρονέας» καὶ τραγούδια δικὰ του, τὴν «Ἄτικη», τὴ «Ἀργὰ τὴ νόχτα», τὰ «Ἐλάτια» καὶ ἄλλα. Αὐτὴ ἡ «φιλολογικὴ βραδιά» τοῦ Ὀμιλου θὰ μᾶς μείνει ἀληθινοποίητη, ἀφοῦ εὐτυχήσαμε νὰ γνωρίσουμε ἀπὸ κοντὰ κ' ἔναν ἀπὸ τοὺς ταχικὸς συντάχτες τοῦ ἀγαπημένου μας τοῦ «Νουμά».

Ὁ κ. Ταγκόπουλος μᾶς ὑποσχέθηκε, πὺδ, ἂν μείνει λίγες μέρες ἐδῶ, θὰ μᾶς μιλήσει σὲ μιὰ «Φιλολογικὴ βραδιά» γὰ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μας ποιητῆ Κωστή Παλαμᾶ.

ΣΜΥΡΝΙΟΣ

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Κόψτε μου ἐλάτια στὸ βουνὸ καὶ κερασιές στὸν κάμπο,
νὰ στήσω τὸ καλύβι μου, γιὰ νὰ μοσκομυρίζει,
νὰ στήσω τὸ καλύβι μου κατὰρχο ταγγίου βράχου,
νὰ μὲ ξυπνᾶν τὰ κύματα καὶ νὰ μ' ἀποκοιμίζουν.
Κι ὄνταν θὰ γέρνει στὸ γιαιλό, νὰ σθῆσει, τοῦ ἡλιου ἡ
(σφαίρα,

νὰ σιάζω τὸ τραγούδι μου σὲ καλαμιού φλογέρα
νὰ λέω γιὰ τᾶστρα, πὺδ περνᾶν, γιὰ τὰ πουλιά, πὺδ
(φρέγγουφ,
νὰ λέω γιὰ τὴν ἀγάπη μου, πὺδ γέρασε μαζί μου,
καὶ νὰ γροικᾶν τὰ λόγια μου συλλογισμέν' οἱ βράχοι...

Παρίσι

ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται :

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & Σίαν Σοφουλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ :	Για την Ελλάδα	δρ. 25	το χρόνο.
		• 13	το εξάμηνο.
		• 7	το τρίμηνο.
	Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	το χρόνο
		£ 0,10	το εξάμηνο
	Για την Αμερική	\$ 5	το χρόνο
		\$ 3	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΘΑΝΑΤΟΣ στους μαλλιαρούς ! Ο κ. Λεβίδης το θέλει. Και κάνει πολύ καλά να το θέλει. Αφού δεν μπορεί πιά να «θρομβαρδίσει Καραμπουργου και να ένοσπείρει τρόμους!» με τήλησιμόνητα τηλεγραφήματά του, όπως στα 97, του βιάθηκε σώνει και καλά να ξεπαστρέψει τους μαλλιαρούς. Και θάν το καταφέρει. Νάσαστε υπερβέβαιοι. "Αν, όπως μίλησε στη συνεδρίαση της Τετάρτης στη Βουλή, μιλήσει δυο-τρεις φορές ακόμα, δε θα μείνει μαλλιαρός, μα ούτε και κουρεμένος, ζωντανός... από τα γέλια ! Κ' έτσι δε θα παρουσιαστεί ανάγκη «να ήγηθῆ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ» για να τον ξεπαστρέψει.

ΚΑΤΑΜΗΜΟΜΗΡΑΙΖΟΝΤΑΣ το βιβλίο του καθηγητή Σωτηριάδη, στην ίδια συνεδρίαση της Βουλής, διακόπτεται από τὸν πληρεξούσιο κ. Μπακάμπαση :

- Δεν εδιαβάσατε τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου ;
- Κι ὁ κ. Λεβίδης, σὺ δεινὸς κοινοβουλευτικὸς δικολάβος, ξεγλύστρησε με τιμίμητα τούτα λόγια :
- Δεν εἶναι δυνατὸν σεῖς, νεαρός, να ἐλέγξετε ἐμένα. Καὶ σὰς εὐχόμεαι ναποκτήσετε τὸ κύρος μου.
- Ὁ κ. Μπακάμπασης δέχτηκε χριστιανικώτατα τὴν τελευταία βρισιά, χωρὶς να διαμαρτυρηθεῖ.

ΤΟΣΟ πίσω βρίσκονται αὐτοὶ οἱ Ἴταλοι σὺ κοιματικά ! Στὴς τελευταῖες ἐπιλογές πετύχανε δουλεψὲς συνταγματικοί, σοσιαλιστές, λαϊκοί, κομμουν-

στές, μεταρρυθμιστικοί κτλ. Οὔτε Βενζελικούς ἔχουνε, οὔτε Γουναρικούς, οὔτε Στρατιάρχους. Ἐίνα, μὴν τοὺς κλάει κανεὶς γι' αὐτὴν τοὺς τὴν πσιωδρομικότητα.

ΝΑ τροποποιηθεῖ τὸ ἐνοικιστῆσιο. Τουλάχιστο ἔτσι γκίψανε οἱ ἐφημερίδες. Θὰ τροποποιηθεῖ. Μὰ πῶς θὰ τροποποιηθεῖ καὶ ποιὸς θὰ προσττέψει; Τοὺς ἐνοικιαστῆς ἢ τοὺς ἰδιοχτῆτες ; Ἡ Πολιτεία ἴσαμε σήμερα τὸ πῆρε τὸ ζήτημα αὐτὸ πολὺ ἀλαφριά, πολὺ ἀψυχολόγητα, καὶ στὸν τύπο, ὅσες φορὲς κι ἂν ξετάσθηκε αὐτὸ τὸ θέμα, ξετάσθηκε μοναχὰ ἀπὸ τὴ μιά μεριά, ἀνάλογα με τὰ συμφέροντα κεινοῦ πού γράφει. "Αν τύχαινε νάχει σπίτι δικό του, ἔπρεπε να προστατευτοῦν οἱ ἰδιοχτῆτες ἂν καθότανε με νοῖκι, ἔπαρνε τὸ μέρος τῶν ἐνοικιαστῶν. Κ' ἔτσι ἡ Πολιτεία, ἀντὶ να προστατέψει καὶ τὰ δυὸ μέρη, κρίνοντας καὶ ἀποφασίζοντας ἀριβοδικαία, τάκανε κοινοβάχια, ἀπὸ τὴ μιά μεριά προστατεύοντας τίχα τοὺς ἐνοικιαστῆς, πὺ δὲν μπορούσαν να τὸς θγίλουν οἱ ἰδιοχτῆτες ἀπὸ τὰ σπίτια τοὺς, κι ὅταν ἀκόμα εἴτανε να καθίσουν οἱ ἴδιοι σ' αὐτὰ, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἀνεβάζοντας ὀλοένα τὰ νοίκια ἴσαμε τὸ ἀπροχώρητο, καὶ ἐνθαρρύνοντας ἔτσι τὴν ἀισχροκέρδεια.

ΓΙΑ να πάψει αὐτὸ τὸ κακό, πὺ πῆρε μάρκος καὶ πείει να καταστήσει ἀγιάτρευτο, ἕνα μέσο ὑπάρχει, ἀπλούστατο, κι αὐτὸ πρέπει νάχουν ὑπόψει τοὺς κείνοι πὺ θὰ καταρτίσουν τὸ καινούργιο ἐνοικιστῆσιο. Πρῶτα, να μπεῖ ἕνα ὄριο στὰ νοίκια, καὶ πέρ' ἀπ' αὐτὸ να καταδιώκονται ἀμείλιχα οἱ ἰδιοχτῆτες πὺ θὰ δοκιμάσουν ἔμμεσα ἢ ἀμεσα να τὸ περάσουν. Καὶ δεύτερο, να προστατευτοῦνε οἱ ἰδιοχτῆτες, πούχουν ἕνα λ. χ. σπίτι μοναχὰ, να καθονται σ' ἕνα διαμερίσμαί του, καὶ να μὴν ἀναγκάζονται, ὅπως γίνεται ἀδικώτατα σήμερα, να ἐξορίζονται σὲ ἀπόκεντρες συνοικίες καὶ να πληρώνουν ὑπέρογκα νοίκια, μόνο καὶ μόνο γιατί εἶχαν τὸ ἀτύχημα νάνα ἰδιοχτῆτες. Καλά να προστατευτοῦνε οἱ ἐνοικιαστῆς μὰ να μὴν κνηγιῶνται ἀμείλιχα κ' οἱ ἰδοχτῆτες, ἀφοῦ ἔτυχε νάνα κι αὐτοὶ πολῖτες Ἕλληνες καὶ να φορολογοῦνται μάλιστα βαρύτερα.

Ὅσοι ἐγγράφουν ἕνα συνδρομητῆ στὸ «Νουμᾶ» παίρνουν γιὰ δῶρο 5 δρχ. βιβλία ἀπὸ τις ἐκδόσεις τοῦ «Ἀθην. Βιβλιοπωλείου».

Ὅσοι ἐγγράφουν 2 συνδρομητῆς στὸ «Νουμᾶ», παίρνουν γιὰ δῶρο 10 δρχ. βιβλία ἀπὸ τις ἐκδόσεις τοῦ «Ἀθην. Βιβλιοπωλείου».

Ἀνάλογα παίρνουν ὅσοι ἐγγράφουν τρεῖς καὶ περισσότερους.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ

τοὺς συνδρομητῆς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ πὺ καθυστεροῦνε τὴν συνδρομῆ τους, να μᾶς τὴν ἐμβάσουν τὸ γληγορότερο, γιὰ να μὴ βρεθοῦμε στὴ δυσάρεστη θέση να πάψουμε να τοὺς στέλνουμε τὸ φύλλο.

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

νάγκη να καταφύγει στη δημιουργική του φαντασία. Φτάνει να ξεσηκώσει πιστά μια σελίδα της ζωής, απ' αυτές που ξετυλιγονται καθημερινά γύρω του. Θα κλείσει τότε στο έργο του μια όμη ρεαλιστικότητα, έναν πόνο βουθό και σαρωτικό, μια σκληριά αθώρητη ίσως, μα φοιχτότατη. Έτσι κι ο κ. Παρορίτης, που φαίνεται πως ξαίρει καλά και παρατήρησε βαθειά την κοινωνική μας ζωή, παίρνει κάποιες μερικώς εικόνες από τα γύρω του και τους δίνει διαμόρφωση ενός δηγήματος. («Σχολή χορού», «Τό ξύπνημα», «Κεφαλή άριστερά»). Στο είδος αυτό είναι η συγγραφική του μαεστρία, είναι η δύναμή του, είναι ίσως η αξία του. Μας έχει δώσει εικόνες τέτιες δυνατότατες και ζωντανότατες, όπως το άριστουργηματάκι «Κεφαλή άριστερά», που σε μερικά μέρη φέρνει την τραγική φρίκη από τη ζωντανή πινελιά του τεχνίτη του, ακριβώς το μεγαλύτερο προτέρημα για έναν πεζογράφο.

Κάποτε σατυρίζοντας ένα φαινόμενο, δείχνει όλη του τη σάπια βάση, μα με κάποια υπερβολή στη σύνθεση ξε΄Η συμβολή του δασκάλου», «Πάνω στα κύματα»). Σ' αυτά κάποιος μετριασμός στη λύση της δραματικής ιστορίας, που κάτι θέλει να δείξει, δάκνει το δηγήματά του πιο τεχνικό και θάν το΄δινε μεγαλύτερη φυσικότητα. Είναι από τα λίγα του ψεγάδια αυτό και εδνχώς σε ελάχιστα κομμάτια του το πρόσεξα. Κάποτες πάλι, κύπου από ένα εδνχολογικό συμβολισμό, από μια πλασμένη φανταστική ιστορία, κρύβει την ιδεολογική του κατεύθυνση, περιγράφοντας τη μεγάλη αντίθεση των δυο κόσμων, του σημερινού, του κατά συνθήκη, προς το μελλο΄ιμενο, τον άληθινό, που μās γεννιέται μόλις τώρα, και ξεσκεπάζοντας το άναμεταξ΄ τους μίσος («Τό χερόγραφο», «Η έκδίκηση της κούκλας»), ή δείχνοντας την προτίμησή του προς τους διντχούς άγρες, τους περιφρονημένους σήμερα από την τύφλα της μοιρολατρικής πρόληψης, π΄ν θα τρυβήξουνε όμως α΄ριο τον κόσμο προς αυτούς μέσω της νέας γενιάς («Στη ρίζα του δουνού») ή και ζωγραφίζοντας τέλος δυνατά την περιφρόνηση που νιώθουν προς τους ιδεολόγους, προς τους άναμορφωτές οι σημερινοί ανθρωπάκηδες, οι άνάξιοι κι άνάξιοι να νιώσουνε κάτι το εδνχικό, κάτι το πέραν από τα συμφεροντίσμου τους («Όξω από το σέδισ», «Άνθρωπάκηδες»). Είναι αυτά τα ιδεολογικά δηγήματα του συγγραφέα, που δύσκολα μέσα τους κρύβει τον εαυτό του, την πίστη του την πνευματική, κάτω από ένα άραχνέιο συμβολισμό.

Γενικά όλα τα δηγήματα του κ. Παρορίτη είναι κινημένα από μια Thése (Thése κάπως τη «Θαδώρα» και το «Πέρισμα», τα χειρότερα της συλλογής, κατώτερα από τ΄άλλα και στην έμπνευση και στην έχτέλεση). Κι απ΄την την εικόνα του από τη ζωή την εκλέγει, ώστε να του υποστηρίξει μιάν άρχή του, μιάν ιδέα του. Δεν είναι κομμάτια γραμμένα για να δείξουνε την παρασηματικότητα ή τη δύναμη στη λεπτή ψυχολογική άνάλυση του τεχνίτη τους. Είναι πεζογραφήματα για να υποστηρίξουνε την πνευματική κατεύθυνση του συγγραφέα τους, τη σοσιαλιστική του ιδεολογία. Τα προτιμούμε αυτά, γιατί άνο΄ιγουνε νέο δρόμο στη δηγηματογραφία μας — που σ΄άλλα είδη μās έδωκε άξιοπροσεχτα πρότυπα — γιατί μās δείχνουνε την κοινωνική — γιατί όχι, — και την αίσθηματική μας σημερινή ζωή, όπως μās την καταντήσαν οι

νέοι ο΄ικονομικοί μας άρροι. Είναι σήμερα ή ζωντανότερη φιλολογία, άφο΄ν περιγράφει και στηρίζεται στη μεγαλύτερη ρεαλιστικότητα, που τη συναντούμε σε κάθε μας βήμα. Μέσα στα δηγήματά του ο συγγραφέας του «Μεγάλου Παιδιού» εκλείσει όλη την ψυχή ενός μορφωμένου σοσιαλιστή, που άγωνίζεται εναντίο της άστικής κοινωνίας σ' όλες της τις εκδ΄ηλωσησες. Όπως είπαμε και πιο άπάνου, ή κοινωνική του έμπνευση δεν είναι μονότροπη ή άποκλειστική. Ξαίρει να μās ζωγραφίζει τη σημερινή άνηθικότητα, τ΄αναγκα΄ιο άποτέλεσμα των συνθηκών που μās διέπουν («Σχολή Χορού»), όπως και ξαίρει να μās δείξει τα σ΄ίπια στηρίγματα της σημερινής κοινωνίας, τους τυπικούς και άγριους για τους δυναστευομένους νόμους («Τό ξύπνημα»), που θέλουνε να τους βάξουνε άπάκο από κάθε ζίστημα δικαιοσύνης, άγάπης («Πατέρας»), άνθρωπισμού («Πάνω στα κύματα»), όπως και ξαίρει άκόμο να μās περιγράψει μ' άληθινή άριστοτεχνικότητα όλη τη φρίκη του πολέμου, όλη την τρομερή άδικία του άλληλοσκοτομ΄ιού αυτού, (στο άριστο΄ιργημα της συλλογής του «Κεφαλή άριστερά»). Τέτιες γενικότητας στην έμπνευσή του την κοινωνική μπορούσμε να φέρουμε πολλά παραδείγματα.

Βέβαια ή τηγή όλων των κακών ζωτών μια είναι. Μα σε πολλά του δηγήματα δε μās τηνε δείχνει ο συγγραφέας. Μās άφίνει να τηνε μαντέψουμε. Ό ίδιος δεν κάνει τίποτ' άλλο παρά να διαπιστώνει ένα φαινόμενο, να μās ξεσκεπάζει μια κοινωνική πληγή. Ό παραφροσμένος όμως άναγνώστης καταλαβαίνει την άρχική αίτια όλων αυτών που θέλουν ριζική άλλαγή, και που ο συγγραφέας μόνο μās την υποδ΄ελώνει. Έτσι ο άπερισμ΄ος του, ή υπεκαμεινικότητά του χάνεται όλοτελο μέσα στην πιστότητα της ζωγραφιάς, μέσα στην άληθινότητα της εικόνας. Άπ΄το πιο παντός το παρασημα΄ιμο στα δηγήματά του και περιγράφουμε μια σελίδα ζωής. Κ' είναι άσφαλώς αυτό το μεγαλύτερο προτέρημα στα τέτια κομμάτια, τα κινημένα από μια ιδεολογία. Όμως δυστυχώς δεν το βλέπουμε σε όλα του. Στα συμβολικά του δηγήματα, ο υποκαμεινισμός του φαίνεται άκέριος. Ό ίδιος ο συγγραφέας ζητάει να μās παρασ΄ιρει σκεδόν στις αντίληψές του και τον εαυτό του, με τις τάσες του τονε βλέπουμε σε κάθε στιγμή. Έλπίζουμε πως στο μελλον ο κ. Παρορίτης θα μετριάσει το φανέρωμα αυτό του εγ΄ω του, που χυλιδ΄ιται πολύ τη σύνθεση των έργων του, άποφεύγοντας το τέτιο είδος δηγημάτων, που έχουνε μέσα τους ός κυριώτερο, άναπόφευγο έλάττωμα, το υποβλητικό κήρυγμα του ιδεολόγου τεχνίτη τους.

Τό μεγαλύτερο ψεγάδι των τέτιες λογής πεζογραφημάτων, όποιου είδους (είτε δράμα, είτε δηγήμα), είναι πως ή τεχνική δουλειά θυσιάζεται στην ιδεολογική Thése. Εδνχώς στον κ. Παρορίτη δε σημειώνεται αυτό παρα σ' ελάχιστα μέρη. Κίτιες διασμένες λύσες και υπερβολικότητες για χτυπητότερη αντίθεση, εδνχική στο σκοπό του, δε λείπουνε. Όμως στο γενικό, συμβαδ΄ιζουμε άριμονικά και τα δυο, σε βαθμό που δεν ξαίρεις κάποτε τι να πρωτοπροσέξεις, την εσ΄ύτερη τάση ή τη φυσικ΄ωτατη έξωτερικ΄εψη. Και κοντ΄ο σ΄άλλα, για να τελιώνουμε, ή φράση του στρατη, δίγως άνακαλίες, ζωντανή: «Η έκφρασή του όχι άγαμνή, φυσική και άνάλογη με την έντύπωση που θέλει να δώσει. Θα μπορούσα να ραδιάσω πολλά κομμάτια από τα δηγήματά του για να δείξω τη ζωντανία του ύφους του.

Έτσι, με τη συλλογή του αυτή, άσφαλώς ό ν. Παρορίτης μάς άνοίγει τό δρόμο του κοινωνικού δηγήματος. Καί παίρνοντας ύπ' όψη τις ύπόθεσεις του προλόγου του καθ' η σημερινή του εκδήλωση, ελπίζουμε πως ύστερότερα θά μάς δώσει άρτιώτερα άκόμα πρότυπα τής τέτιας του τέχνης. Οι σημερινοί σκλάβοι τής ζωής, ή έργατιά, και οι ιδεολόγοι που ποθοῦνε μία καλύτερη ανθρώπιότητα, θά βροῦνε έτσι σ' αυτόν τό συνειδητό τεχνίτη τους και άπόστολό τους. Καί ή φιλολογία μας, τό παιδί αυτό του τελευταίου δηγήματός του, θάρχισει και άρχισε κιόλας με τό έργο του, καθώς και με τά έργα κάποιων άλλων γύρω του, να νιώθει κάτω παρόξενες σκέψεις να τής ανεβαίνουν για πρώτη φορά στο κεφάλι...»

«Κίτα ξυπνάει μέσα της...»

Άθήνα 24.4.1921

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΟΚΚΙΝΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ΘΛΙΒΕΡΗ

Όλοι σφυρίζανε παράφωνα, ούρλιαζανε και χτυπούσανε με θόρυβο τό δρώμικο πάτωμα τής ταβέρνας. Πάντε βραχνές φωνές τραγουδούσανε δυνατά, γύρω από τό σιδερένιο τραπέζι.

Η λάμπα με τό καπνισμένο γυαλί σκορπούσε φώς κοκκινοπό. Ό καπνός από τά τσιγάρα γιόμιζε με σταχτιά όμίχλη την κάμαρη. Ό άγέρας της δρώμικος και θερμός.

Όξω ή βροχή χτυπούσε τά παραθυρόφυλλα. Τό κρύο γλυστρούσε ως τό κόκαλο. Τάχτισμένα τζάμια τής πόρτας δακρίζανε. Τό παιδί τής ταβέρνας με τά πριονιμένα τάρτια και τά κόκκινα χέρια τριγυρούσε στα τραπέζια. Ό Ταβερνιάρης στον πάγκο του μετρούσε κουρελλιασμένα λεφτά. Η παρέα μεθοκοπούσε. Ό Χάνης ανέβαζε τη φωνή του ψηλά. Τό πρόσωπό του έτανε κόκκινο από τό μαζεμένο αίμα. Κι όλοι μαζί τραγουδούσανε γοργά τη στροφή του τραγουδιού χτυπώντας τά χέρια.

Και τίκ, τίκ, τίν,
και τίκ, τίκ, τίν,
τίκι, τίκι, τίν...

Σέ λίγο κουράστηκαν. Τό τραγούδι σιγόσθησε κ' ήσύχασαν. Τά ποτήρια ξαναγέμισαν για ναδειάσουνε πάλι. Ό Χάνης έδειξε τό Στράνα.

— Τί να διαβάσει πάλι, ρε παιδί... Τό βιβλιαράκι έχει ένα κόκκινο ντύμα τής φωτιάς... Κάθε βράδι έποτραβιέται στη γωνιά του και χώνει τη μύτη του στα φύλλα. Κι όλο τέτια διαβάσει... Ό Στράνας άλλαξε· σās τό λέω πάλι, κι άκούστε το. Ούτε τραγούδι, ούτε κρασί. Μόνε τό βιβλίό του και τράβα κορδέλλα. Όταν σās έλεγα, πως ό Στράνας είναι...

Έσκυψε, μαζεύτηκαν κοντά του. Τόνα κεφάλι ακούμπησε στ'άλλο. Κι ό Χάνης με χαμηλή φωνή κάτω τους είπε. Κούνησαν τά κεφάλια τους.

— Κρίμας τό παιδί...

— Σούτ μή μάς άκούσουν κι άλλοι, έκαν' ό Χάνης.

Η παρέα του τον κοίταξε προσεχτικά. Ό Στράνης σά νάνιωσε τά βλέμματα που προσηλάθηκαν πάνω του, σήκωσε τό κεφάλι. Έκλεισε τό βιβλίό και πλησίασε.

— Τί τρέχει παιδιά και σοπιάσατε; Γιατί κόψατε τό τραγούδι;...

— Για να μην τρομάξουμε τά γράμματα...

— Τό ξαίρεις Χάνη, πως μ' όλη την φασαρία που γίνεται δώ μέσα μπροῦ και διαβάω.

— Άκου Στράνα, δέν τάρφινεις αυτά και να ξαναγυρίσεις στην παρέα... Κάθε βράδι αντίς να κάθασα μαζί μας, άποστραβιέσαι στο κυθούρι σου. Τί να τά κάνεις τά γράμματα... Κρασί και τραγούδι, κι άς πίνει καπνός...

Κι ρό Χάνης χτύπησε τη γροθιά του στο τραπέζι. Τά ποτήρια χορέψανε.

— Να μπορούσα, μ' όλη μου την καρδιά, είπε ό Στράνας.

— Και γιατί; Άκου τί λέει! Και δέ μάς λές τί διαβάσει, νάχουμε και καλό ρώτημα;

Ό Στράνης έφερε την καρέκλα του κοντά. Οι άλλοι μαζεύτηκανε τριγύρω του. Έβγαλε από την τσέπη του τό κόκκινο βιβλίό και πάνιξε πάνω στο τραπέζι. Έβαλε τό δάχτυλό του σε μιάν άράδα, κι άρχισε να διαβάσει με φωνή σιγανή κι άργή.

«Μέσα στο πέλαγο τής θλίψης και τής δυστυχίας, μέσα στο βόρβορο του ταπεινού έγωισμού, κάτω στα ύπόγεια όπου ζούσε ή φτώχεια, που έφτιανε τον πλοῦτο τής πόλης, περνούσαν άγνωστοί μοναχικοί όνειροπόλοι, έμπνευσμένοι από πίστη προς τον άνθρωπο, ξένοι για όλους και μακρινοί διαλιητές τής διαμαρτυρίας, άνήσυχες σπίδες του μακρινού φωτός τής αλήθειας. Κρυφά - κρυφά έφερον μαζί τους στα καρποφόρα πάντα ύπόγεια...» (Γκόρκυ).

— Ποιοί είναι αυτοί; ρώτησ' ό Χάνης.

Τό πρόσωπο του Στράνα γαλήνησε. Τά μάτια του λαμπήριζαν παράξενα. Κ' ή φωνή του τρεμουλιαστή και σιγόφωνη.

Τους μίλησε για «είνους». Για κείνους που άρρασιώθηκαν στη Μεγάλη Ίδέα. Για όσους λέγανε: «Έγώ για όλους!...»

Προσπαθούσε να μαντέψει τη σκέψη τους στανή-συχά τους μάτια. Μέσα στην ταβέρνα ήσυχία. Τό ροχαλητό ενός μεθησιμένου, που γερισμένος πάνω στο τραπέζι ροχάλιζε, άκουγότανε. Αυό στη γωνιά μιλούσανε σιγανά. Ό φοιτητικός με τά κατσαρά μαλλιά, στην άκρη, άρχισε να τραγουδάει με ψεύτικη φωνή τονόρου.

Έλα γλυκεριά μου αγίτη,

Καθούλα μου παρθένα...

— Σκασιός, του φώναξε ό Χάνης ταραγμένος.

Έκείνος για μιá στιγμή κόπηκε. Με τά γατίσια μάτια του κοίταξε άγριεμένα τό Χάνη. Γύρισε τό πρόσωπό του από την άλλη μεριά και με κλειστά μάτια συνέχισε τό σκοπό του.

Γυρίζω από τά ξένα

Και ζω στην έριμα...

— Σκάσε λοιπόν κορπόσκυλο! Ό Χάνης χούφτιασε τό ποτήρι να του τό πετάξει. Όλοι σηκώθηκαν να προλάβουνε τον καγά.

Ό φοιτητικός με τά γατίσια μάτια μαζεύτηκε στη γωνιά του, μουρμουρίζοντας. Όξω στο σκοτεινό δρώμιο έρημα. Η βροχή χτυπούσε τά κεραμίδια δυνατά. Τά άμάξια περνούσανε γοργά. Τά κουρελιμένα άλαγα

σέρνανε τὰ βαριά τους πόδια, μέσα σ'ήσ λάσπες και στὰ νερά. Τὰ παραθυρόφυλλα τρίζανε....

Ὁ Στράνας μιλούσε. Ὅλοι προσηλωμένοι στὰ χεῖλα του, προσέχανε. Σὲ λίγο δυὸ ἀπὸ τὴν παρέα φύγανε. Μείνανε τρεῖς, οἱ φίλοι. Συζητούσανε τώρα πὸ κενότερα.

Ὁ Στράνας ἔβγαλε μὲ προσοχὴ και μὲ προφύλαξη ἀπὸ τὴν στέπη του ἕνα χαρτί μὲ κόκκινα γράμματα. Τὸ ξεδίπλωσε και τοὺς τὸ διάβασε. Ἦτανε διαταγὴ ἀπὸ τὴν ὀργάνωσή του. Ἐκὶ τιμωροῦσε μὴν ἀδικία.... Ἐβγαλε πάλι ἀπὸ τὴν στέπη τοῦ πανταλοῦ του τρία - τέσσερα μαῦρα πράματα πὸν γυαλίζανε. Στὴν κορφή ἕνα κομπιλάκι γυαλιστερό, μπροῦτιζο ἔχεωριζε.

— Μπό.... ἔκανε νὰ φωνάξει ὁ Χάνης.

Μὰ ὁ Στράνας τοῦκλεισε ἀπότομα τὸ στόμα κ' ἠλέξη κόπηκε στὴ μέση. Ἐνα χαμόγελο ἀγαλλίασης ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη του. Ἐτίριψε τὰ χέρια και τοὺς κοίταξε.

Αὐτοὶ μένανε συλλογισμένη, κοιτάζοντας τὸ πᾶταμα.

— Στράνα, μᾶς παίρνεις μαζί σου; Και μεῖς νὰ βοηθήσουμε τὴν ιδέα!...

— Ναί, ναί... φωνάζανε οἱ ἄλλοι. Μᾶς παίρνεις μαζί σου;...

Κεῖνος τοὺς κοίταξε ταραγμένος. Δυὸ δάκρυα κλησανε ἀπὸ τὰ μάτια του. Τοὺς ἔσφιξε τὰ χέρια μὲ ἀγάπη.

Ὁ Χάνης σήκωσε τὸ κεφάλι. Εἶδε τὸ φοιτητῆκο νῆστραβιέται τρομαγμένος και νὰ θγαίνει ὄξω...

Ὁ Στράνας κάτι τοὺς ἔλεγε. Τοὺς ἔδινε ὀδηγίες. Θᾶν τοὺς βοηθοῦσε τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας και ὁ καιρός. Πληρώσανε τὰ κρασιά και ἀνοίξανε τὴν παλιά τζαμιόπορτα....

Κομπιλά γυαλιστερά και σπαθιά ἄστραφταν στὸ φῶς.

τοῦ φαναριοῦ πὸν κρεμόταν ὄξω, πάνω στὸ νεροχίτη τῆς ταβέρνας.

Σφιγμένες και φωνὲς ἀκούστηκαν στὴ σιγαλιά τῆς νύχτας.

Τρεξήματα και θόρυβος κρυφός.

Ὁ Στράνας κ' οἱ φίλοι του κινλωθήκανε ἀπὸ τὴν ἔξουσία....

Ἡ βροχὴ δυνάμωνε. Κόκκινες ἀστραπὲς ἔσκιζανε τὰ μαῦρα σύννεφα. Τὰ πετεινάκια τῆς γειτονιάς λαλούσανε. Ὁ αἰὸλος τῆς ταβέρνας οὐραλιάζοντας μηνοῦσε συμφορὰ....

Ὁ Φοιτητῆκος μὲ τὰ γατίσια μάτια, ἔτριβε τὰ χέρια του εὐχαριστιμένος....

Τὸ κελὶ τῆς φυλακῆς βρομοῦσε σαπίλα. Οἱ τοῖχοι ὀγροὶ κ' οἱ μαρμαρόπλακες βρεμένες. Ἐνα κερᾶφι σκορποῦσε τρεμουλιάζονο φῶς. Οἱ οἰκίες στὸν τοῖχο παλέθανε.

Καθισμένοι τριγύρω στὸ Στράνα τὸν ἀκούγανε.

Ἐλγε ἀνοιχτὸ ἕνα ἀπὸ τὰ κόκκινα διβλία και διάβαζε μὲ φωνὴ ἀρμονικιά και ἤρημη.

«Τὶ πειράζει; μήπως κάθε πτώμα δὲν εἶναι κ' εἶνα σκαλοπάτι, πὸν θὰ μᾶς φέρει στὴν κορφή; Ἐμᾶστε πολλοὶ κ' ἠ ζωὴ μας εἶναι βαριά. Ἐς στρώσουμε μὲ πτώματα τὴ γῆ, ἀπάνω στὰ πτώματα θὰ ρήξουμε και ἄλλα πτώματα, κ' ἔτσι θὰ φτάσουμε στὴν κορφή. Κι ἂν μείνει κ' ἕνας μονάχα ζωντανός — αὐτὸς θὰ δεῖ τὸν κ α ι ν ο ὄ ρ γ ι ο κ ὀ α μ ο ! » (Ἐντρέγιεβ).

Ὁξω ὁ ἀέρας μούγκριζε φοιχτά.

Τὸ κλάμα τῆς βροχῆς ἀντηχοῦσε στὴ σκοτεινὴ νύχτα....

ΑΛΕΚΟΣ ΔΡΑΚΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η «Ἀγάπη τῆς Ὅμορφιάς» ποιήματα Παύλου Βαλδασεριδῆ, Λάρινακα 1921. — «Ἀκρίτας» Λυρικὸ δρᾶμα τοῦ Α. Παρχαριδῆ.

— Στὸ «Mercure de France» τῆς 15 τοῦ Ἀπριλίη 1921 (σελ. 529), ὁ κ. Φιλέας Λεμπέγκ, πὸν γράφει μὲ τὸ ψευτόνομα Δημητρίου Ἀστεριώτης, τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα», γράφει τὰ ἔξῃς γιὰ τὸ νεοελληνικὸ δῆγμα :

«Στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία τὸ δῆγμα φαίνεται πὸς σὰ νὰ πῆρε τὴ θέση τῆς μπαλλάντας, κ' ἔχει καλλιεργηθεῖ τόσο πλούσια αὐτὸ τὸ εἶδος, ὄσο σὲ κανέναν ἄλλονε τόπο κατὰ τὸ 19ο αἶωνα. Τὸ ρομάντζο, ἀντίθετα, ἀργεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ, μὰ πὸς ξαίρει ἂν πὸ ἴστερα δὲν ἔξειλιχτεῖ ἀπὸ κείνους πὸν σῆμερα τρέφουνε τὸν ταπεινὸ του ἀντίπαλο.

Μέσα στὸ δῆγμα εἶναι ζωγραφισμένη ὄλη ἠ ἑλληνικὴ ζωὴ στὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια, ἠ ἠρωική, αἰσθηματικὴ, πολιτικὴ, χωρικὴ, ναντικὴ, κλπ. και τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἀφελήθηκε πὸν ἀπ' αὐτό.

Κ' ἔτσι ἀναγκαῖο εἶτανε νὰ μαζεφτοῦνε σ' ἕναν τόμο ξεχωριστὸ τὰ πὸν χαρακτηριστικὰ ἔργα κάθε μεγάλου συγγραφέα.

Αὐτὴ τὴν ἀνάγκη τὴν ἀντιλήφτηκε πρῶτο τὸ «Ἀθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖον» και πρῶτο αὐτὴ τὴν ἔβαλε μπροστά. Και μᾶς ἔδωσε τὸν Ἐφταλιώτη μὲ τις «Ἐκλεχτὲς σελίδες» του, γιομάτες ἀπὸ τὴν ἠμιόλουστη τᾶν νησιῶνε χάρη, τὸν Ξενοπούλο, πὸν ζουγαφίξει μ' αἰσθημα τις ἑφτανησιώτικες χάρες μέσα στὸ Ζακυνθινό Μαντήλι, και ἄλλα διηγήματα», και τὸ Βουτυρά, ἕνα νέο διηγηματογράφο, πολυσυζητούμενο και πολυλατρεμένο, πὸν ἔδωσε μὴ νὰ ζοῖ ὄλα τὰ ἴδη τοῦ διηγηματοῦ μέσα στὰ «Τριανταδυὸ διηγήματα». Ὁ κ. Βουτυράς ἴσαμε τώρα δὲν ἔχει δώσει παρὰ δυὸ τόμους, τὸν «Παπὰ εἰδωλολάτρη» και τὸ «Λαγκᾶ», μέσα στὸν ὀποῖο θροῖσκειται τὸ παράξενο ἀριστούργημα Π α ρ α ρ λ ἄ μ α. Ἡ τέχνη τοῦ κ. Βουτυρά, ὄπως και μερικῶνε Ρώσων διηγηματογράφων, τοῦ Ἐντρέγιεφ λόγον χάρη, εἶναι ὄλη λεπτομέρειες κ' οἱ ἰποθέσεις του ἀνῆρουνε τὸ περισσότερο στὴν πὸν ταπεινὴ ζωὴ. Κ' ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ, πὸς ὁ κ. Βουτυράς ἀφίνει κατὰ μέρος και μὲ κάποιο χιοῖμορ, ὄλους τοὺς νόμους και δ

λους τούς κανόνες τούς παραδειγμένους ίσαμε τώρα γιά τὸ δῆγμα.

— Ο κ. Βαλδασερίδης, ἀπὸ τὴν Κύπρο, μᾶς δίνει δείγματα τῆς λυρικῆς του ποιητικῆς προσπάθειας. Τὸ ταλέντο του εἶναι βέβαιον κ' ἐπιδοφόρον. Μαστορεύει τὸ στίχο μὲ γνώση μὰ ὄχι μὲ διαλεχτὴ τέχνη. Ἀπαντοῦμε συχνὰ στοιχεῖα τῆς καθαρεύουσας (π. χ. ἀνευδαίσθησις, σελ. 6. — Ἀκινητεῖ, σ. 16. — Κτύπησε, σ. 17. — Ἀνάπλασις, σ. 25 κὶ ἄλλα). Λίγα του τραγούδια στὴν οὐσία τούς προσπαθοῦνε νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὰ χλιοπλασματά, χωρὶς νὰ τὸ κατορθώσουν. Μερικά, μέσα σ' αὐτὰ κ, ἢ «Σερενάδα», ξεχωρίζουνε

Ἄφου ἡ καρδιά μου τραγουδεῖ
στὸ σεληνόφωτο σὰν τότες,
θαρρῶ πὼς εἶμαι νέο παιδί.
Ἄφου ἡ καρδιά μου τραγουδεῖ
καὶ θέλει ἀπόψε νὰ σέ δει,
ἔσπνα παλιές νάκούσεις νότες
ἀφου ἡ καρδιά μου τραγουδεῖ
στὸ μαντολίνο μου σὰν τότες. ...

— Ἀπὸ τὸ σκηρικό κατασκευάσμα τοῦ κ. Παργαρίου λείπει δραματικὴ καὶ ποιητικὴ τέχνη. Ὁ μῦθος δίχως πλέξιμο καὶ δίχως ψυχικὸ βάθος. Ἡ γλώσσα ἀκατάστατη κ' ἡσυχουσιγική του ἐμφάνιση πρόχειρη καὶ κατώτερης ποιότητος. Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας, ὑπαφέρει πολὺ, τώρα τελευταῖα, μὲ διάφορα φιλολογικὰ κακομεταχειρίσματα.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ : Ἡ μεγάλη ἐπιδραση τοῦ βιβλίου. — Αὐτὸ θὰ ἐνώσει τούς ἀνθρώπους τῆς γῆς. — Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βιβλίου. — Ἐνας μεταπολεμικὸς ποιητής.

— Μὲ ὅλα τὰ μίση καὶ τούς κανγιάδες πού χωρίζανε τὴν ἀνθρωπότητα στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, σὲ διάφορα ἐχθρικά στρατόπεδα, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀρνηθεῖ πὼς σὰ φωτεροὶ κομήτες φανήκανε ἀπὸ καθρὸ σὲ καθρὸ λογῆς λογῆς κινήματα πού σκοπὸ εἶχανε νὰ γεφυρώσουν τὰ χάσματα καὶ νὰ συντελέσουν στὴν πνευματικὴ ἔνωση ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ πλανῆτη μας. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ ὕστερα εἰδειξε ὁ ἀρχαῖος κόσμος τὸ φαινόμενο μιᾶς θαιμιάσιας πνευματικῆς ἐνότητος μὲ τὴν ἐκπολιτιστικὴ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ἔβλεπε νὰ τὴν ἀποφύγει οὔτε τὸ μεγαλύτερο μιλιταριστικὸ κράτος τῆς ἀρχαιότητος, ἡ Ρώμη. Ἐπειτα ἐγίνε ὁ Χριστιανισμὸς, τὸ ἐνωτικὸ σύμβολο τῶν λαῶν. Ἄν σήμερα ἡ πραγματικότητα εἶναι τόσο ἀντιθετὴ στὴν ἰδεολογία τοῦ ἰδρυτή του, φταίνε σὲ τοῦτο διάφοροι λόγοι πού ἔχουν τὴ βάση τους στὴν ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπινου χαρακτήρα· μὰ ἡ τάση γιὰ τὴν πνευματικὴ ἔνωση ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρχε πάντα μέσα στὰ κηρύγματα τοῦ Ναζωραίου πού εἶχε γιὰ ἱκερὸ του μίαν ἐνωμένην κ' εὐτυχημένην ἀνθρωπότητα. Ἀπὸ τούς πρώτους χριστιανούς φητρῶνε ἀργότερα στὴ Δυτικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπῃ ἡ πνευματικὴ ἐπιρροὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πού θὰ εἶχε φέρει καλύτερους καρπούς γιὰ τὴν ἐνότητα τοῦ κόσμου, ἂν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς εἰχάνε

δώσει μεγαλύτερη σημασία στὸ πνεῦμα παρὰ στοὺς τύπους καὶ τὴν πολιτικὴν δύναμη. Ἄλλοι σταθμοὶ τῆς τάσης αὐτῆς εἶναι ἡ ἀναγέννησις στὴ μεσαιωνικὴ Ἑβραϊκὴ καὶ ἡ μεγάλη Γαλλικὴ ἐπανάστασις, καὶ στοὺς δικούς μας χρόνους ὁ διεθνὴς σοσιαλισμὸς, πού ἴσα ἴσα σήμερα, ὕστερα ἀπὸ τὸ αἰσχος τοῦ παγκόσμιου πολέμου, ἐτοιμάζεται νὰ ξεκάνει μιὰ γιὰ πάντα πνευματικὴς ἀλυσοῖδες τῶν λαῶν, γιὰ νὰ τούς ἐνώσει σὲ μιὰ μεγάλην οἰκογένεια.

Ἡ λαχτάρα αὐτῆ τῆς χλιοπαθῆς ἀνθρωπότητος, φαίνεται περισσότερο στὴν τέχνη καὶ στὴν ἐπιστήμη. Καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲ θὰ εἶχε ἀποχτήρει τόσο εὐεργετικὴ ἐπιρροή, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ τυπωμένο βιβλίον. Ἀπὸ τότε πού ἠγῆκε τὸ πρῶτον βιβλίον, πολλαπλασιασμένον σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα, ἀρχίζει νὰ πραγματοποιεῖται κἀπὼς καλύτερα ἡ εὐγενικὴ τάση γιὰ τὴν πνευματικὴ ἔνωση τοῦ κόσμου. Ἄνθρωποι πού εἶναι χωρισμένοι ἀπὸ τὸν τόπον, ἀπὸ τὸ χαρακτήρα, ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς, σμίγουν μὲ τὸ διάβασμα καὶ τὴ μελέτη τοῦ βιβλίου. Ὅταν ἕνας κάτοικος τῆς Γερμανίας, τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἕνας τρίτος τῆς Ἰταλίας διαβάσουν, ὁ καθένας στὸ σπῆτι του, τὸν Γκαίτε, τὸν Όμηρον ἢ τὸ Δάντη, καὶ ἐπιηρεάζονται πνευματικὰ ἀπὸ τῆς ἰδέας τῶν ποιητῶν αὐτῶν, τότε οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, θέλοντας καὶ μὴ, γίνονται ἀδερφοὶ, «βλαμῆδες», (ὡς μοῦ συχωρέσουν οἱ καθαρευουσιανοὶ τὴ λέξη), ἀδερφοποιητοί. Τὸ χειρόγραφο εἶναι μονάχα ἕνας τύπος τῆς παραδόσης, ἐνῶ ἡ ἐκδοσις ἑνὸς τυπωμένου βιβλίου παραστραίνει καθε φορὰ μιαν ἀναγέννησις, πού ἐνώνει χιλιάδες καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους. Τὸ τυπωμένο βιβλίον εἶναι μιὰ χλιοπλασμένη ἐπιστολή πού ταξιδεύει ἀπὸ πόλη σὲ πόλη, ἀπὸ χώρα σὲ χώρα. Τὸ βιβλίον σμίγει τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων ὅλης τῆς γῆς μὲ τὸν πῶ ὄμορφον καὶ ἀποτελεσματικὸν τρόπο.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βιβλίου εἶτανε καὶ εἶναι ἀκόμα ἡ Λειψία. Ἀπὸ κεῖ βγαίνουν τὰ καλύτερα ἔργα τῆς γερμανικῆς καὶ τῆς παγκόσμιος ἐπιστήμης καὶ φιλολογίας. Τὸ πρῶτον κατάστημα ἔκει γιὰ τὰ ἔργα τῆς διεθνικῆς φιλολογίας εἶναι ὁ Insel - Verlag πού ἀπόχτησε πιά παγκόσμιον φήμη. Ὁ σκοπὸς του εἶναι νὰ βγάλει τὰ σπουδαιότερα βιβλία τῆς γερμανικῆς, ἑλληνικῆς, λατινικῆς, γαλλικῆς, ἰταλικῆς, ἰσπανικῆς, ἀγγλικῆς καὶ ρωσικῆς φιλολογίας, τὸ καθένα στὴ γλώσσα τοῦ πρωτότυπου. Οἱ ἐκδότες ἔχουν τὴ γνώμη, πὼς τὸ καλύτερον μέσον γιὰ τὴ συνεννόησις καὶ συνἀδέρφωσις τῶν ἀνθρώπων, εἶναι νὰ διαβάσουν τὰ πνευματικὰ προϊόντα τῶν ξένων λαῶν στὴν πρωτότυπη γλώσσα. Βέβαια καὶ μιὰ τέλειαν καὶ καλλιτεχνικὴ μετάφρασις ἐπιτυχαίνει τὸ σκοπὸ τῆς — ὡς ἀναφέρω μονάχα στὴ Γερμανικὴ τὴν κλασσικὴν μετάφρασις τοῦ Όμηρου ἀπὸ τὸ Vosse καὶ στὴ νεοελληνικὴ τὴ μετάφρασις τοῦ Δὸν Κιχῶτη ἀπὸ τὸν Καρθαῖο — μὰ ὁποιος ξαίρει τὴ γλώσσα τοῦ πρωτότυπου, πάντως θὰ τὴν προτιμήσει.

Ὁ Insel-Verlag ἔχει σχηματίσει τρεῖς μεγάλες συλλογές, ἀπὸ διάφορα ἔργα. Ἡ πῶ μεγάλη ἀπ' αὐτῆς εἶναι τῆς Pandora καὶ περιέχει ἔργα τῶν Σαίξπηρ, Μολιέρου, Κάντ, Ἐμερσον, Κάντερον, Τάκιτου, Στένταλ, Ἰρβιγκ, Πόπ, Σίλλερ, Ντίκενς, Ρακίνα, Γκαίτε, Λογκπέδου, Πετράρχη, Κορνήλιου, Σέλλερ, Θεοδωράντες, Μερμέ, Μίλτον, Μυσσέ, Λαφονταίν, Πόου κλπ.

Στὴ δευτέρη συλλογῇ, στὴ «Bibliotheca Mundi»

βρίσκουμε τὰ ὀνόματα τῶν Μπουντσιάιρ, Μπάφρον, Σπινόζα κλπ.

Καί ἡ τρίτη, ἡ πρὸ καινούρια συλλογὴ ἔβγαλε ἴσα με τώρα ἔργα τῶν Ντοστογιέφσκη, Μπαζάν, καὶ τὸ «Τραγοῦδι τῶν Νιμπελοῦγκαν». Σὲ λίγο θὰ βγοῦν τὰ ἔργα τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Δάντη.

Ὅπως δείχνουν τὰ ὀνόματα αὐτά, ἔχουν β, εἰ ὡς τώρα μονάχα τὰ ἔργα πεθαμμένων ποιητῶν. Ἀργότερα ὅμως, ὅταν οἱ οικονομικὲς δυσκολίες πρὸς πῆξουν σήμερον τοὺς Γερμανοὺς ἐκδότες, καμάρουν, θὰ βγοῦν καὶ τὰ πρὸ σπουδαία ἔργα τῶν ζωντανῶν, ἐπιστῆς καὶ φιλολογικὰ βιβλία ἄλλων ἀκόμα ἐθνῶν.

Ἐνα μεγάλο ἐμπόδιο γιὰ τὴν μαρκοφορία τῆς ἡμορφῆς ἰδέας τοῦ Insel-Verlag εἶναι ἡ στενοκέφαλη ἀντίληψη τῆς γραφειοκρατίας τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξαγωγή βιβλίων στὸ ἔξωτερικό. Ἄδειες γιὰ τὴν ἐξαγωγή, μεγάλο δαίμοι γιὰ τὰ βιβλία πρὸς πᾶνε στὸ ἔξωτερικό, καὶ λογῆς λογῆς φισαρῆς, δαίρτουν σήμερον ἀκόμα πολὺ τὴν ἐλεύθερη πνευματικὴ ἐπιχειρηματικότητα τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη. Ὑπάρχει ὅμως ἐλπίδα ὅτι μετὸν καιρὸ οἱ ἐνωμένοι κόποι τῶν ἐκδοτῶν καὶ τῶν συγγραφέων θὰ ἐπιτύχουν νὰ καταργήσουν σιγὰ σιγὰ τὰ διάφορα ἐμπόδια πρὸς τὴν ἐξαγωγή βιβλίων γιὰ τὴν ἐνδοθεῖν διὰ μέσου τῶν ἔργων τῶν μεγάλων ποιητῶν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς σὲ μιὰ μεγάλη οἰκογένεια.

***

Ἀνάμεσα στοὺς ποιητὲς πρὸς ἔβγαλε ἡ πολεμικὴ καὶ μεταπολεμικὴ Γερμανία (κοίταξε «Νουμά» 21 Νοεμβρίου 1920, ἀρθ 711), ἔχει ξεχωριστὴ θέση ὁ Carl Bröger. Στὰ πρῶτα τοῦ ἔργου, ὅσο κι ἂν πονοῖ ἡ ψυχὴ του γιὰ τὴν δυστυχία ὅλης τῆς Εὐρώπης, βρῆσκει ἀκόμα κάπως κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς προεπαναστατικῆς μανταλιτῆ τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως γίνεται περισσότερο ποιητὴς μὲ εὐρωπαϊκὴ συνείδηση γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη γιὰ ὅλα τὰ πλάσματα τῆς γῆς. Τὸ τελευταῖο τοῦ ἔργου, ἡ ποιητικὴ συλλογὴ Flamme «Φλόγα» (ἔκδ. Eugen Diederichs - Jena) περιέχει ἀληθινὰ διαμάντια ἐνὸς ἐλεύθερου καὶ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος.

Γιὰ νὰ δώσουμε μιὰ μικρὴ ἰδέα τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, ἂς ἀναφέρουμε δῶ λίγους στίχους σὲ πρόχειρη μετάφραση.

Σ' ἕνα ποίημα, πρὸς δείχνει τὸ μῖσος τοῦ κατὰ τοῦ πολέμου, λέει :

«Ἄς δώσουμε στὴ γῆ νέα ζύγια,
καὶ νὰ σηκώσουμε τὴν ἀγάπη ἀπ' τὴ βαθιὰ τῆς πτώσης.
Ἄς κηρύξουμε ὅλοι: Ἄγιος ὁ ἄνθρωπος καὶ τρισαγία ἡ ζωὴ!»

Ἡ πεποίθησις τοῦ ποιητῆ γιὰ τὴν μελλούμενη ἐποχὴ τῆς ἀγάπης ζουγραφίζεται στοὺς ἐπόμενους στίχους :

«Ἀδερφοί, καινούργια ἐλπίδα
διώχνει τὸ σκοτάδι μας,
Ἄβριο πὰ θὰ θριαμβεῖσει
ἡ ἀγάπη καὶ τὸ φῶς»

Καὶ τὸ Θεὸς του, νὰ, πῶς τὸν φαντάζεται :

Gott !
Wo hab ich dich zuletztgewart?

Θεέ !

Ποῦ σὲ εἶδα τώρα κατὰ ;

Στὸ γλυκὸ τὸ ἀέρακι . . .

Στοῦ παιδιοῦ μου τὸ χεράκι . . .

Ὅταν δὲν εὐρίσκω λέξεις

Σὺ μοῦ φανερώνεσαι.

Ἡ συλλογὴ περιέχει καὶ τρία «δραματικὰ ποιήματα», γιὰ νὰ παρασταίνονται σὲ σκηνή : «Ξεσταύρωμα», «Χαναὰν» καὶ «Τὸ νέο δέντρο». Τὸ λαϊκωτικὸν καὶ τῶν τριῶν, ὅπως καὶ ὅλων τῶν ποιημάτων τῆς ὑπερῆρης συλλογῆς, εἶναι ὁ λόγος τοῦ Νίτσε : «Σὰς ξορκίζω, ἀδέρφια μου, νὰ ξαναγαμῆσετε τὴ γῆ».

Ὁ Carl Bröger γεννήθηκα στὴς 10 τοῦ Μάρτου (ν. ἡ.) 1886 στὴ Νυρεμβέργη καὶ ζεῖ τώρα ἐκεῖ ὡς δημοσιογράφος. Πρῶτον εἶτανε ἐργάτης. Στὰ 1912 ἔβγαλε τὸ πρῶτο τοῦ ἔργου «Ποιήματα». Ἄλλα τοῦ ἔργου εἶναι «Σύντροφε, ὅταν ξεκινήσαμε», «Ἀπὸ τὸν πολεμικὸ μου καιρὸ», «Στρατιώτες τῆς γῆς», καὶ τὸ μυθιστόρημα «Ὁ ἦρωας στὸν ἴσκιος», μιὰ αὐτοβιογραφία τοῦ συγγραφέα πρὸς θυμίζει τὴ φλογερὴ φιλαλήθειαν τοῦ Ρουσσῶ καὶ τοῦ Στρίντμπεργκ.

Μόναχο

ALEX STEINMETZ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στὸ Λεβίδη

(Γιὰ τὸ λόγο του στὴν Ἐθνοσυνέλευση)

Ὅ,τι εἶπες, ὦ Λεβίδη, εἶτανε παλινοδία,
γιατὶ τᾶπες ὅλα πρῶτα στοῦ «Νουμά» τὴν κομωδιάν.

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ἈΠΟ ΤΟ ΒΟΛΟ

Ἀγαπητέ Νουμά,

Καθὼς ξαίρεις, οἱ μαθητὲς τοῦ γυμνασίου τῆς Ἀρτας ἀποφασίσανε νὰ στήσουν ἀγάλμα τοῦ ποιητῆ μας Κώστα Κρυστάλλη. Γιατὶ ὅμως χρειαζάντανε χρήματα. Ἀποταθήκανε λοιπὸν καὶ σ' ἄλλα γυμνάσια καὶ μάζεψαν τὸ ἀπαιτούμενο ποσό.

Θὰ παραξενευτεῖς βέβαια ὅτι τὸ γυμνάσιό μας δὲν πρόσφερε τίποτα γιὰ τὸν πραγματικὸν εὐγενικὸν σκοπὸν. Ἐχε ὅμως ὅτι ὅπως πρὸς γιὰτὸ δὲ φταίμε μεις, ἀλλὰ οἱ δασκάλου μας. Ὅταν μάθανε οἱ βρυκόλακες τοῦ Μιστριώτη πῶς θὰ δίναμε συναυλία γιὰ τὸν Κρυστάλλη καὶ θὰ μαζεύομα 4 — 5 χιλιάδες δραχμῆς, βάλανε ὅλα τὰ δυνατὰ τους νὰ τὴν ματαιώσουν. Προβάλανε δὲ γιὰ πρόφραση πρῶτα γιατί δὲν κάναμε τὴν συναυλία «ἐν σχολικῇ αἰθούσῃ» καὶ δεύτερο γιατί δὲν εἶτανε, λέει, σωστὸ νὰ μάσουμε μεις 4 — 5 χιλιάδες δραχμῆς γιὰ ἕνα σκοπὸν ὅχι καὶ σπουδαῖο. Σόφωνα μὲ τοὺς λόγους πρὸς προβάλανε γιὰ νὰ ματαιώσουν τὴν συναυλίαν, ζητῶ ἀπὸ σέβανε, Νουμά, ἕνα καλὸ χαρακτηρισμὸ τῶν δασκάλων μας.

Δικός σου .

Ἐνας μαθητὴς τοῦ γυμνασίου Βόλου

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

3 - ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - 3

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΞΕΔΟΣΗΣΗΝ

Μ. Αιδουχ: Τὸ Μοδιστράδικον τῆς Μαρή-Κλαίρ. Μετ. Βιβῆς Σκούρα Δρ. 5.—	Μιχαὴλ Μητσάκη: Φιλολογικὰ ἔργα. (Τόμος Α')..... Δρ. 5.—
Δημοσθ. Βουτυρά: Τριανταδύο Διηγήματα..... > 5.—	Μυρτιώτισσας: Τραγούδια..... > 4.—
Ρήγα Γκόλφη: Ὁ Γήταυρος. Δράμα..... > 2.—	Γρηγ. Ξενοπούλου: Τὸ Ζακυνθινὸ μαντήλι κι' ἄλλα δέκα διαλεχτὰ διηγήματα..... > 5.—
«Ὕμνοι» Ποιήματα..... > 3.50	Ὁβιδίου: Ἡ τέχνη ν' ἀγαπᾶς καὶ πῶς γιαντρύεται ἡ ἀγάπη. Μετάφρασις Κ. Τρικογλίδη..... > 4.—
Ι. Δραγούμη: Πολιτικοκοινωνικαὶ μελέται..... > 5.—	Κώστα Οὐράνη: Νοσταλγίαι..... > 5.—
Δεμένο..... > 6.50	Κώστα Παρορίτη: Ὁ Πατέρας κι' ἄλλα διηγήματα..... > 5.—
Ἀργ. Ἐφταλιώτη: Ἐκλεκτὰς Σελίδες..... > 5.—	Ν. Πετιμεζᾶ (Λαύρα): Ἀπλὰ λόγια..... > 3.50
Μιχ. Θεοβάλτες: Ὁ Λὸν Κιχώτης. Μετάφρ. Κ. Καρθαίου.... > 10.—	Δ. Π. Ταγκόπουλου: Πίσω ἀπ' τὰ κάγκελα..... > 3.—
Κ. Καρθαίου: Τὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ οἱ Κηφισιώτικαι μελωδίαι..... > 3.50	Δράματα. Τόμος Α'..... > 6.—
Μ. Κονοπνίτση: Προμηθεὺς καὶ Σίσυφος..... > 2.—	Ὁ λυτρωμὸς (δράμα)..... > 3.—
Βεν. Κονστάν: Ἀδόλφος..... > 3.50	Πάνου Ταγκόπουλου: Λυρικά > 3.50
Ἀθ. Κυριαζή: Στιγμὲς ποῦ ζῶ... > 5.—	Ραμπεντρανάθ Ταγγόρ: Ἰνδικὰ διηγήματα. Μετάφραση Κ. Τρικογλίδη..... > 3.—
Ἀνδ. Λασκαράτου: Στοχασμοὶ > 4.—	Α. Τσίχωφ: Διηγήματα..... > 3.50
Πιερ Λουῆς: Τὰ τραγούδια τῆς Βιλιτώσ..... > 4.—	Ἐρωτικὲς ἐπιστολὲς μᾶς Πορτογαλλίδος Μοναχῆς. Μετάφραση Κώστα Οὐράνη..... > 2.50
Μίμη Μαλεβου: Ἡ ζωὴ ἐνὸς Εὐέλπιδος..... > 3.—	

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΚΠΤΩΣΗ 10 %

Μὴ ξεχνᾶτε νὰ συστήσετε στοὺς φίλους σας τὸ **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ** μας

ΔΕΛΤΙΟ, ποὺ βγαίνει κάθε μῆνα, καὶ τὸ στέλνουμε δωρεάν σὲ κάθε

βιβλιόφιλο ποὺ ἠθελε τὸ ζητήσει.